

Tampereen ammattikorkeakoulu

AMMATILLINEN OPETTAJAKORKEAKOULU

Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Yksilöstä ryhmäksi –
ryhmytymisprosessi kahdessa peruskoulu-
pohjaisessa lähihoitajaryhmässä
Vaasan ammattiopistossa

Sari Kivelä
Sirpa Sipola

2006

KIVELÄ SARI, SIPOLA SIRPA: **Yksilöstä ryhmäksi** – ryhmäytymisprosessi kahdessa peruskoulupohjaisessa lähihoitajaryhmässä Vaasan ammattiopistossa
Tampereen ammattikorkeakoulu
Opettajankoulutuksen kehittämishanke 45 sivua + 14 liitesivua
Ryhmän opettaja Regina Nurmi
Huhtikuu 2006
Asiasanat: ryhmä, ryhmäytyminen, ryhmädynamiikka, yksilö

TIIVISTELMÄ

Tässä kehittämishankkeessa tarkasteltiin ryhmäytymistä kahdessa peruskoulupohjaisessa lähihoitajaryhmässä Vaasan ammattiopiston sosiaali- ja terveystieteiden yksikössä. Tutkimuskohteena oli kaksi syksyllä 2005 opintonsa aloittanutta ryhmää sekä heidän opettajiaan. Tutkimuksen tarkoituksena oli etsiä olemassa olevia, toimivia malleja ryhmäytymisprosessin edistämiseksi. Pyrkimyksenä oli myös tehdä johtopäätöksiä toteutuneesta prosessista sekä esitellä mahdollisia kehittämiskohteita ja ideoita ryhmäytymisen edistämiseksi. Tutkimuksen tavoitteena oli vastata seuraaviin kolmeen kysymykseen:

1. Mitkä seikat edistävät ryhmäytymistä ja mitä toimivia malleja ryhmäytymisen edistämiseksi lähihoitajaryhmissä on käytössä?
2. Minkälaisia muutoksia kahdessa peruskoulupohjaisessa lähihoitajaryhmässä tapahtuu?
3. Miten lähihoitajaopiskelijoiden ryhmäytymistä voitaisiin edelleen edistää ja kehittää?

Tutkimusaineisto kerättiin kyselylomakkeiden avulla syyslukukauden 2005 alussa (opiskelijat n = 35, opettajat n = 9) ja lopussa (opiskelijat n = 31, opettajat n = 6) ja niistä saatuja tuloksia verrattiin keskenään. Opiskelijoille ja opettajille oli omat kyselyt.

Tutkimuksen mukaan opiskelijat olivat hyvin motivoituneita opintoihin. Lisäksi opiskelijoiden yhteenkuuluvuuden tunne oli parantunut tutkittavana ajanjaksona ja ryhmäytymistä oli tapahtunut. Opiskelijoiden käsitys poissaolojen vaikutuksesta ryhmäytymiseen ja opintojen keskeyttämiseen muuttui lukukauden kuluessa. Valtaosa tutkituista koki syyslukukauden lopussa, että poissaoloilla ei ole vaikutusta ryhmäytymiseen ja opintojen keskeyttämiseen. Tutkimuksessa kävi selkeästi ilmi, että opiskelijat työskentelevät mieluiten pienryhmissä. Myös opettajat suosivat tätä työskentelymuotoa oppitunneillaan. Syyslukukauden alussa oppitunneilla koettiin olevan melko vähän tai ei lainkaan häiriötekijöitä, mutta niiden määrä kuitenkin lisääntyi syyslukukauden loppua kohden.

Ryhmissä käytetyt menetelmät ja toimenpiteet ryhmäytymisen edistämiseksi ovat olleet oikean suuntaisia. Tulevaisuudessa erilaisiin peleihin, leikkeihin ja muihin ryhmäytymistä edistäviin toimenpiteisiin kannattaa käyttää enemmän aikaa. Ryhmäytymistä edistäviä toimenpiteitä voidaan tarjota esimerkiksi tiiviinä, erillisenä ja kaikille aloittaville opiskelijoille pakollisena kurssina. Lisäksi yhteiset pelisäännöt ja opettajien yhtenäinen linja opetus- ja luokkatilanteissa vaikuttavat oletettavasti positiivisesti työrauhaan ja sitä kautta ryhmäytymiseen.

SISÄLLYSLUETTELO

1. TUTKIMUKSEN VIITEKEHYS	5
1.1 Tutkimuksen lähtökohdat	5
1.2 Tutkimusympäristö	6
1.3 Tutkimuksen taustalla vaikuttanut ihmis-, tieto- ja oppimiskäsitys	7
1.4 Tutkimuksen jäsentely	9
2. KESKEISET KÄSITTEET	9
2.1 Ryhmä ja pienryhmä	9
2.2 Ryhmäytyminen ja ryhmädynamiikka	10
2.3 Yksilö	12
3. RYHMÄYTYMISTÄ EDISTÄVÄT JA HAITTAAVAT TEKIJÄT	13
3.1 Oppimisilmapiiri ja oppimisympäristö	13
3.2 Työrauha	13
3.3 Poissaolot, opintojen keskeyttäminen ja motivaatio	14
4. RYHMÄYTYMISPROSESSI VAASAN AMMATTI- OPISTON SOSIAALI- JA TERVEYSALAN YKSIKÖSSÄ	16
4.1 Lähihoitajakoulutus – erityisesti ryhmäytymisen näkökulmasta tarkasteltuna	16
4.2 Keinoja ryhmäytymisen edistämiseksi	16
5. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	18
5.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusongelmat	18
5.2 Tutkimusmenetelmät ja tutkittavat ryhmät	19
5.3 Tulosten käsittely	20
6. TULOKSET	21
6.1 Opiskelumotivaatio	21
6.2 Yhteenkuuluvuus ryhmään	22
6.3 Ryhmäytymisen ja ilmapiirin vaikutus opintojen etenemiseen	24
6.4 Poissaolojen vaikutus ryhmäytymiseen ja keskeyttämiseen	26
6.5 Työskentely ja ryhmien muotoutuminen oppitunneilla	27
6.6 Työrauha ja toisten huomioiminen oppitunneilla	30
6.7 Sosiaalinen kanssakäyminen vapaa-ajalla	35
6.8 Opiskelijoiden ja opettajien kommentteja ryhmästä	35

7. POHDINTA	36
-------------------	----

LÄHDELUETTELO	43
---------------------	----

LIITTEET

LIITE 1: Alkukysely opiskelijoille	46
LIITE 2: Alkukysely opettajille	50
LIITE 3: Loppukysely opiskelijoille	53
LIITE 4: Loppukysely opettajille	57

1. TUTKIMUKSEN VIITEKEHYS

Tässä kehittämishankkeessa tarkastellaan ryhmäytymistä kahdessa peruskoulupohjaisessa lähihoitajaryhmässä Vaasan ammattiopistossa sosiaali- ja terveysalalla. Tutkittavana on syyslukukauden alussa 35 ja syyslukukauden lopussa 31 lähihoitajaopiskelijaa kahdessa eri ryhmässä. Muutamissa kohdissa vastauksia tarkastellaan ryhmäkohtaisesti. Tällöin ryhmistä käytetään nimityksiä ryhmä I ja ryhmä II. Tutkimustulosten vastauksia peilataan muutamissa kohdissa myös ryhmien opettajien vastauksiin. Varsinaisen tutkimusjoukon muodostaa kuitenkin itse opiskelijat.

1.1 Tutkimuksen lähtökohdat

Työtä on tehty jo kauan ryhmissä, mutta viime aikoina ryhmissä tehtävän työn osuus on selvästi lisääntynyt. Nykypäivän työelämässä käytetään paljon erilaisia ryhmiä ja työskentely tapahtuu pienryhmä-, tiimi- ja projektityönä. Tiimityö onkin eräs ajan-kohtaisin työn organisoinnin muoto työpaikoilla. Tiimi- ja ryhmätyön avulla organisaatioita halutaan madaltaa ja jokaisen omaan työhön pyritään sisällyttämään esimestehtäviä. (Lindström & Kiviranta 1995, 1.)

Erityisesti ammatillisen koulutuksen saralla keskeisinä taitoina pidetään vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä yhteistyötaitoja. Työelämässä on osattava kohdata erilaisia ihmisiä, näkemyksiä ja mielipiteitä eli on osattava kommunikoida, joustaa, olla määrätietoinen ja toimia usein ristiriitaisissakin tilanteissa. Tällaiset yhteistyötaidot ovat itse asiassa keino lisätä yhteisöllisyyttä. On tärkeää, että opiskelijat harjoittelevat näitä taitoja jo opiskeluaikana. (Vaasan ammattiopiston laadunhallinnan strategia 4, 11.9.2002.)

Vaasan ammattiopiston sosiaali- ja terveysalan yksikössä koettiin tärkeänä kartoittaa, miten ryhmäytymisprosessi toteutuu opiskelijien alkuvaiheessa ja miten sitä voidaan opetushenkilöstön toimesta edesauttaa. Tutkimuksen kohteeksi valittiin oppilaitoksen suosituksesta kaksi peruskoulupohjaista lähihoitajaryhmää. Ajatuksena oli, että näiden ryhmien tulokset antaisivat viitteitä ryhmäytymisprosessista yleensä oppilaitoksen sisällä. Tutkimuksen toivottiin tuovan lisätietoa ryhmäytymisestä eri-

tyisesti opiskelijoiden näkökulmasta. Asiaa haluttiin tarkastella tietyiltä osin myös opettajien näkökulmasta. Tavoitteena oli aikaansaada työ, jonka avulla opettajat voisivat kehittää omaa toimintaansa ryhmäytymisprosessin edistämiseksi.

1.2 Tutkimusympäristö

Vaasan ammattiopisto – ruotsiksi Vasa yrkesinstitut – on kaksikielinen oppilaitos, joka perustettiin 8.6.2000 Vaasan kaupunginvaltuuston toimesta. Opisto syntyi yhdistämällä kolme toisen asteen oppilaitosta. Vaasan ammattioppilaitos, Vaasan liike- ja hotelli-instituutti sekä Vaasan sosiaali- ja terveysalan oppilaitos yhdistettiin ammattiopistoksi ja sen toiminta käynnistyi 1.8.2000. Koulutuspaikkoja Vaasan ammattiopistossa on yhteensä 2200 ja henkilökuntaa 228. Opistossa on opiskelijoita yhteensä 106 kunnasta ja 18 eri maasta. Tämän lisäksi *Työelämäpalvelut* -toimialan järjestämään koulutukseen osallistuu joka vuosi yli 200 aikuisopiskelijaa. (Vaasan ammattiopisto/Yleisesittely 2005.)

Vaasan ammattiopistossa koulutusta annetaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Koulutusaloja ovat tekniikka, liiketalous ja viestintä, matkailu-, ravitsemis- ja talousala, sosiaali-, terveys ja liikunta-ala sekä kulttuuriala (viestintäala), joka aloitti syksyllä 2001. Perustutkintoja on 16, koulutusohjelmia 34, tutkintonimikkeitä yli 20 ja lisäksi suuri joukko aikuisille suunnattuja ammatti- ja erikoisammattitutkintoja. Ammattiopisto antaa myös maahanmuuttajille ammatilliseen koulutukseen valmistavaa koulutusta. Kuntouttavaa ja valmistavaa koulutusta tarjotaan matkailu- ja ravitsemisalalla, sosiaali- ja terveysalalla sekä tekniikan ja liikenteen alalla. (Vaasan ammattiopisto/Yleisesittely 2005.)

Ammattiopiston sosiaali- ja terveysala tarjoaa lähihoitajakoulutusta, hiusalan koulutusta, kauneudenhoitoalan koulutusta sekä maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta ja elämänhallintaan valmentavaa koulutusta. Tarjolla olevat tutkinnot ovat sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, hiusalan perustutkinto sekä kauneudenhoitoalan perustutkinto. Kaikista kolmesta on valittavana joko peruskoulupohjainen tai ylioppilaspohjainen vaihtoehto. (Vaasan ammattiopisto/Sosiaali- ja terveysala 2005.)

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa opiskelija voi valita seuraavista eri suuntautumisvaihtoehdoista: ensihoito, lasten ja nuorten hoito ja kasvatus, mielenterveys- ja päihdetyö, suu- ja hammashoito, sairaanhoito ja huolenpito, vammaistyö, vanhustyö, asiakaspalvelu ja tietohallinta sekä kuntoutus. Suuntautumisvaihtoehto valitaan opintojen loppuvaiheessa. (Vaasan ammattiopisto/Sosiaali- ja terveysala 2005.)

Tärkeitä arvoja Vaasan ammattiopistossa ovat suvaitsevaisuus, avoimuus, toisen kunnioittaminen ja elämänhallinnan tukeminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen ja yksilöllisyys. Ammattiopisto kokee kulttuurierot rikkautena, joten ne pyritään ottamaan toiminnassa huomioon. (Vaasan ammattiopisto 2005.)

Tässä tutkimuksessa keskitytään nimenomaan peruskoulupohjaiseen sosiaali- ja terveysalan perustutkintoon eli lähihoitajan tutkintoon ja tutkittavana on kaksi eri ryhmää.

1.3 Tutkimuksen taustalla vaikuttanut ihmis-, tieto- ja oppimiskäsitys

Ihmiskäsitys ohjaa tapaa, jolla ihmiset suhtautuvat itseensä ja toisiinsa. Siihen sisältyy tulkinta ihmisen arvosta, elämän tarkoituksesta ja hyvän ja pahan olemuksesta. Ihmiskäsitys vaikuttaa aina opetukseen. (Ihmiskäsitys 2005.)

Vaasan ammattiopiston laadunhallinnan strategia 4 (2002) käsittelee oppilaitoksen ihmiskäsitystä toteamalla nuorista seuraavaa ”*Nuoruuden myllerrys on tosiasia, mutta sitä ei tulisi liioitella*”. Tällä oppilaitos haluaa ilmaista, että heidän opiskelijansa ovat nuoruusiässä, johon liittyy yhteiskunnan haasteita ja vaatimuksia sekä päätöksentekoa omasta tulevasta elämästä. Nuoruusikään liittyy kriisejä eri elämän alueilla; onnistumisilla ja positiivisilla kokemuksilla on tärkeä merkitys nuoren myönteiselle kehitymiselle. Oppilaitoksella on keskeinen rooli toimia paikkana, jossa nuorella on mahdollisuus kokea onnistumisen elämyksiä.

Nuoruusiässä opiskelijat joutuvat kamppailemaan erilaisten koulutukseen, arkipäivään, yhteiskuntaan, arvomaailmaan sekä päihteisiin liittyvien asioiden kanssa. Nuorten minäkäsityksen kehitykseen liittyy ponnistelua mustavalkoisen ajattelun ja oman itsenäisyyden saavuttamisen ja riippuvuuden välillä. Tämän päivän nuorille on

sisäistynyt kaksi erilaista tulkintaa tulevaisuudesta. Oma henkilökohtainen tulevaisuutta koskeva tulkinta on optimistinen ja positiivinen, mutta oman maan, maailman tulevaisuutta koskeva tulkinta on taas negatiivinen. Tästä aiheutuu nuorelle ristiriitoja. Ammattiopistossa uskotaan, että tällaiset negatiiviset ja pessimistiset uhkakuvat voivat johtaa lyhytnäköisiin päätöksiin, motivaatio-ongelmiin sekä vaikeuksiin elämänhallinnassa. (Laadunhallinnan strategia 4, 2002.)

Vaasan ammattiopiston laadunhallinnan strategiassa (2002) tunnustetaan opettajien olevan haasteellisen tehtävän edessä. Kuinka sovittaa yhteen nuoren negatiivinen kuva maailman tulevaisuudesta sekä positiivinen kuva omasta tulevaisuudesta? Tällä hetkellä oppilaitoksessa opiskelee sukupolvi, joka ei jaksa uskoa maailman tulevaisuuteen.

Tiedon valinta on tänä päivänä vaikeaa sen määrän ja jatkuvan muutoksen johdosta. Vaasan ammattiopiston tietokäsityksen mukaan (Laadunhallinnan strategia 4, 2002) uusi tieto rakentuu vanhan tiedon varaan ja tieto pyritään liittämään laajoiksi kokonaisuuksiksi tai tarkoituksenmukaisiksi osiksi ammattiin tai ammatilliseen osaamiseen. Tietoyhteiskunnan vaikutuksesta johtuen opiskelijat ovat nykyisin monista asioista paremmin perillä kuin opettajat. Opettajien on syytä olla tietoisia muuttuneesta roolistaan; heitä ei voida enää pitää tiedon haltijoina, vaan enemmänkin oppimisen tukijoina ja ohjaajina.

Oppimiskäsitys on käsitys siitä, miten oppijat oppivat. Ammattiopisto korostaa opiskelijan aktiivista roolia sekä oppijalähtöistä toimintaa oppimisprosessissa ja sitä, että oppimisen tulee olla kokonaisvaltaista ja kokemuksellista. Oppiminen koetaan mielekkääksi, kun siihen liittyy oppijan oma kokemusmaailma. Lisäksi oppimisprosessissa on huomioitava sosiaalisen vuorovaikutuksen merkitys. (Laadunhallinnan strategia 4, 2002.)

Näin ollen Vaasan ammattiopistossa sovelletaan konstruktivistista oppimiskäsitystä. Opiskelijalla on monia mahdollisuuksia, mutta hän on myös itse vastuussa omasta oppimisestaan. Opiskelijoita ei jätetä yksin tehtävien kanssa, vaan opettajan tehtävänä on auttaa opiskelijoita kehittymään itseohjautuvina ja osaavina alansa ammattilaisina. (Laadunhallinnan strategia 4, 2002.)

1.4 Tutkimuksen jäsentely

Kappaleessa kaksi esitellään tutkimuksen teoreettinen viitekehys määrittelemällä tutkimuksen kannalta keskeiset käsitteet. Määriteltäviä käsitteitä ovat yksilö, ryhmä, pienryhmä, ryhmäytyminen ja ryhmädynamiikka. Luvussa kolme tarkastellaan ryhmäytymiseen liittyviä tekijöitä, jotka vaikuttavat joko ryhmäytymistä edistävästi tai sitä haittaavasti.

Kappale neljä tarkastelee Vaasan ammattiopiston lähihoitajakoulutusta sekä niitä keinoja ja menetelmiä, joita ammattiopistossa on käytössä lähihoitajaryhmien ryhmäytymisen edistämiseksi. Kappaleessa viisi esitellään tutkimuksen tarkoitus ja kuvataan tutkimusongelmat. Tässä kappaleessa esitellään myös tutkittavat ryhmät sekä kuvataan käytettäviä tutkimusmenetelmiä. Kuudenteen kappaleeseen on kerätty tutkimuksen tulokset ja kappaleessa seitsemän tehdään johtopäätöksiä toteutuneesta ryhmäytymisprosessista sekä esitellään mahdollisia kehittämiskohteita. Tutkimuksen loppuun on kerätty liitteeksi kyselylomakkeet tutkittavien ryhmien opiskelijoille sekä opettajille.

2. KESKEISET KÄSITTEET

Tässä luvussa määritellään tämän työn kannalta keskeiset käsitteet. Aluksi tarkastellaan käsitteitä ryhmä ja pienryhmä ja määritellään ne. Sen jälkeen määritellään käsitteet ryhmäytyminen, ryhmädynamiikka ja ryhmätyö. Lopuksi tarkastellaan yksilön käsitettä.

2.2 Ryhmä ja pienryhmä

Ryhmän määritelmiä löytyy kirjallisuudesta useita. Joidenkin tutkijoiden mielestä jo kahden henkilön muodostama parisuhde on ryhmä. Yleisesti ollaan kuitenkin sitä mieltä, että ryhmä edellyttää parisuhdetta laajempaa vuorovaikutusta. Ollakseen ryhmä, vaaditaan ihmisjoukolta myös tietynlaista järjestäytymistä, joka saa aikaan vuorovaikutusta sekä toimimista yhdessä jonkin päämäärän saavuttamiseksi. (Åberg 1979, 7.)

Olellaista on, että ryhmän jäsenet ovat jollakin tavalla tietoisia ryhmän olemassaolosta ja omasta jäsenyydestään siinä. Heidän tulee myös tuntea toistensa taidot ja käyttäytyminen. Tunnuspiirteisiin kuuluu lisäksi ryhmän jäsenten yhteenkuuluvuuden tunne tai riippuvuus toisistaan. (Kuivalahti 1999, 60; Maltén 1992, 19-24; Pöytäniemi & Vartiainen 1988, 7.)

Pienryhmästä on kyse silloin, kun ryhmä nähdään tietyn tehtävän suorittamisen välineenä. Pienryhmässä jäsenten välinen vuorovaikutus ja työnjako ovat olellaisia ominaisuuksia ja pienryhmissä vuorovaikutukseen osallistuminen on yleensä helppoa. (Charpentier 1974, 7-15; Pöytäniemi & Vartiainen 1988, 7.)

Pienryhmiä kutsutaan toisinaan myös tiimeiksi. Varsinkin viime vuosina nimitystä tiimi on alettu suosia kirjallisuudessa ja tutkimuksissa. (Lindström & Kiviranta 1995, 2-3.)

2.3 Ryhmäytyminen ja ryhmädynamiikka

Nykypäivänä toiminta on hyvin ryhmäkeskeistä. Ihmisten käyttäytyminen ja suoriutuminen ryhmän tehtävistä on yhtä tärkeää kuin heidän käyttäytymisensä yksilöinä. Hyvä ryhmätoiminta auttaa saavuttamaan korkean työmoraalin, joka puolestaan edesauttaa hyviin tuloksiin pääsemistä. (Mullins 1999, 455.)

Hyvän ryhmädynamiikan omaava ryhmä pääsee yleensä parempiin tuloksiin kuin sellainen ryhmä, joka ei toimi. Toimivalla ryhmällä on positiivinen vaikutus jäsentensä itsetuntoon ja henkiseen hyvinvointiin. (Olsson 1998, 67-68.)

Yleensä vie aikaa, ennen kuin erilaisista yksilöistä koostuva ryhmä muodostuu toimivaksi ryhmäksi. Ajan myötä ihmisten odotukset ja tottumukset sekä vaihtelevat valmiudet ja tarpeet tasaantuvat. Ryhmäytymisen kestoon vaikuttavat mm. ryhmän koko, tapaamiskertojen lukumäärä ja tiheys, ryhmän tavoitteet ja jäsenten persoonallisuus. Monissa ryhmätyöskentelyä käsittelevissä kirjoissa suositellaan pysyviä ryhmiä, sillä tällä on vaikutusta ryhmäytymiseen kuluvaan aikaan. Ajan myötä pysyville ryhmälle kehittyvät tietyt yhteistyökäytännöt ja rutiiniasiat syntyvät miettimättä. Jatkuvasti vaihtuvissa ryhmissä tämä ryhmäytymisprosessi jää puutteelliseksi ja uudelleen orientoitumiseen kuluu aikaa. Vaihtuvien ryhmien etu on se, että ryhmän

jäsenet saavat enemmän kokemuksia erilaisista ryhmätyöskentelytilanteista sekä enemmän erilaisia näkökulmia käsiteltäviin asioihin. (Yhteistoiminnallinen oppiminen 2005.)

On olemassa useita erilaisia ryhmän kehitysvaiheita ja ryhmäytymisestä kertovia malleja. Yleensä ryhmien kehitys noudattaa samoja vaiheita ryhmien muotoutumisessa. Varsinainen ryhmäytymisen prosessi tapahtuu ajan kuluessa – eikä välttämättä koskaan edes saavuta täyttymystään. Kaikkien ryhmien toiminnassa voidaan havaita kaksi tasoa. Yhtäältä ryhmän toiminta määräytyy ryhmän perustehtävän mukaan. Se on se tehtävä, jota varten ryhmä on perustettu. Toisaalta ryhmässä vaikuttavat aina ihmisten henkilökohtaiset perustarpeet: ryhmään kuuluminen ja vuorovaikutus muiden kanssa. (Tammeaid 2006.)

Maltén (1992, 153) sekä Pöytäniemi ja Vartiainen (1988, 52-57) esittelevät ns. Tuckmanin mallin, joka on suosittu ja paljon käytetty ryhmän kehitystä ja muotoutumista kuvaava malli. Siinä ryhmän kehitys jaetaan neljään eri vaiheeseen, jotka voivat olla päällekkäisiä ja joiden erottaminen toisistaan voi olla hankalaa. Vaiheet voivat myös edetä epäloogisesti, palaten takaisin ja edeten hyppäyksin.

Ensimmäisessä vaiheessa – eli muotoutumisen vaiheessa (*forming*) – ryhmän jäsenet muodostavat kuvan tehtävästä ja pohtivat sopivia menetelmiä tavoitteen saavuttamiseksi. Jäsenet ovat alussa epävarmoja ja varovaisia tarkkaillen tilannetta. Pääpaino on tässä vaiheessa järjestäytymisessä ja muodollisissa toimintasäännöissä, ei niinkään itse työskentelyn varsinaisessa sisällössä. Toisessa vaiheessa – kuohuntavaiheessa (*storming*) – mielipiteitä lausutaan rohkeammin ja vastustustakin saattaa esiintyä vetäjää, tehtävää ja ryhmää kohtaan. Itse tehtävän käsittely saattaa tässä vaiheessa vielä ontua, vaikka tavoitteet ovatkin selviä. (Maltén 1992, 153; Pöytäniemi & Vartiainen 1988, 52-57.)

Kolmannessa vaiheessa – normien muotoutumisen vaiheessa (*norming*) – luodaan ryhmälle toimintaa ohjaavat normit, roolit ja työnjako sekä selvitetään mahdolliset konfliktit. Nämä tuovat mukanaan voimakkaan yhteenkuuluvuuden tunteen sekä sitoutumisen ja samaistumisen ryhmään. Vaikka ryhmä on jo hyvin kiinteä, se ei vielä pysty toimimaan täysitehoisesti. Neljännessä vaiheessa – toteuttamisen vaiheessa

(*performing*) – toiminta on täysipainoista ja aktiivista. Jäsenten asema ryhmässä vaikiintuu ja syntyy joustava sekä tarkoituksenmukainen työnjako. Toiminta on tuloksellista ja tavoitehakuista ja tyytyväisyys jäsenten kesken lisääntyy. Lopettaminen kuuluu myös ryhmän kehitysvaiheisiin, kun ryhmä on saavuttanut tavoitteensa. Tällaisia ryhmiä ovat mm. opiskelija- ja koululaisryhmät. (Maltén 1992, 153; Pöytäniemi & Vartiainen 1988, 52-57.)

Ryhmän dynamiikan muodostavat ryhmässä esiintyvät tunteet, normit, roolit, kommunikaatio ja valta. Ryhmädynamiikka syntyy, kun useat ihmiset ovat vuorovaikutuksessa keskenään samassa toimintatilanteessa. Kunkin tilanteen erityispiirteet vaikuttavat ryhmän sisäiseen toimintaan. Keskinäinen kiinnostus ja tunteet muodostavat ryhmän voiman. Ryhmädynamiikkaa voidaan arvioida mm. ilmapiirin perusteella, paikkojen ja etäisyyden valinnalla sekä puheenvuorojen jakautumisella. Toimivassa ryhmädynamiikassa ryhmän jäsenillä on tilaa kehittyä ja kypsyä. (Åhslund 1982, 11-12.)

Ryhmän jäsenyys antaa yhteenkuuluvuuden tunteen sekä lisää yhteishenkeä ja kumppanuutta. Ryhmät ovat usein tehokkaampia päätöksenteossa, koska niillä on tarkkaan määritellyt ja yhteisesti hyväksytyt tavoitteet ja ohjeet. (Mullins 1999, 461.) Ryhmän jäsenet joutuvat sopeutumaan ryhmän sääntöihin eli ryhmän etu menee oman edun edelle. Ryhmän jäseneltä vaaditaan tietyn asteista mukautumista, jotta ryhmä toimii. (Drummond 1991, 64.)

2.3 Yksilö

Tässä tutkimuksessa yksilö käsitetään yksittäisenä opiskelijana, joka toimii ja oppii omien edellytystensä pohjalta sekä omien tavoitteidensa mukaisesti. Yksilö on kuitenkin jatkuvassa vuorovaikutuksessa luokkaansa ja hänellä on mahdollisuus vaikuttaa ryhmänsä toimintatapoihin. Toisaalta myös ryhmä voi vaikuttaa yksilön suhtautumiseen opiskeluun sekä positiivisessa että negatiivisessa mielessä. (Kuivalahti 1999, 50.)

Ryhmään kuulumisen merkitsee yksilölle sosiaalista hyväksyntää ja paikkaa luokassa. Ryhmään liittymiseen kuuluu aina myös velvollisuuksia, sillä yksilön on mukautettava oma toimintansa ryhmän toimintaan sopivaksi. (Pekkanen 2003, 28.)

3. RYHMÄYTYMISTÄ EDISTÄVÄT JA HAITTAAVAT TEKIJÄT

3.1 Oppimisilmapiiri ja oppimisympäristö

Kullakin opetustilanteella on tietyt tavoitteet ja suunnitelma ja opetustilanteen aikana tapahtuu aina sosiaalista vuorovaikutusta. Näin ollen luokkaopetustilanteessa vaikuttaa aina kaksi osatekijää: tavoitteena on yhtäältä opettaa ja oppia sekä toisaalta osallistua toimintaan monimutkaisessa sosiaalisessa ympäristössä. Oppimisilmapiirin voi katsoa luovan edellytyksiä oppimiselle niin kognitiivisella kuin affektiiviselläkin tasolla. Opetustilanteen tulisi sisältää oppimista edistäviä ihmissuhteita, jotta oppimisilmapiiri olisi tyydyttävä. (Lahdes 1997, 119, 134, 151.)

Lahdeksen (1997, 136) mukaan oppimisympäristöön kuuluu opettaja ja oppilaat, luokan ilmapiiri sekä fyysiset voimavarat. Oppimisympäristöllä voidaan myös ymmärtää oppimiseen liittyvää aluetta tai kokonaisuutta, jota opiskellaan (sisältö), henkilöitä, jotka osallistuvat oppimistilanteeseen (opettajat ja opiskelijat), opiskelussa tarvittavia tietoja ja välineitä (kirjat, monisteet, www-sivut, oppimisalustat) sekä ulkoista ympäristöä, jossa opiskellaan (tila, laitteet, apuvälineet). Oppimisympäristö sisältää siis fyysisen, sosiaalisen ja symboliympäristön. (Kuivalahti 1999, 47.)

3.2 Työrauha

Kun luokassa opiskelee yhtäaikaaisesti oppilaita yhtenä ryhmänä, pienemmissä ryhmissä tai yksin, täytyy opetustilanteessa vallita jokaisen oppilaan oppimista edistävä sosiaalinen järjestys. Sosiaalisen järjestyksen luominen ja ylläpitäminen on opettajan vastuulla, mutta iän mukana oppilaat voivat yhä enemmän ottaa osansa vastuusta. Sosiaalisella järjestyksellä pyritään saamaan kaikille oppilaille työrauha. (Lahdes 1997, 135-136.)

Työrauhahäiriöitä voivat aiheuttaa useat erilaiset syyt. Tällaisia syitä ovat mm. koulun ympäristö (asuntoalue), koulun fyysinen ja sosiaalinen ympäristö (koulun kulttuuri), opetusympäristö (fyysiset voimavarat, opettajat, oppilaat, luokan ilmasto) sekä oppilas itse. (Lahdes 1997, 135-136.)

3.3 Poissaolot, opintojen keskeyttäminen ja motivaatio

Eri oppilaitoksissa on erilaisia käytäntöjä seurata opiskelijoiden opintoja ja poissaoloja. Opintojen eteneminen asetetussa aikataulussa edellyttää, että opiskelijan poissaoloihin puututaan jo varhaisessa vaiheessa. On myös tärkeää selvittää, mistä poissaolot johtuvat. Poissaolojen taustalla ei aina välttämättä ole motivaation puute tai laiskuus, vaan syynä voi olla erinäiset oppimisvaikeudet, joita ei ole aiemmin huomattu. (Stadipajat-projekti 2005.)

Vaasan ammattiopistossa opiskelijalla on velvollisuus osallistua opetukseen ja hänen on selvitettävä poissaolot välittömästi ryhmänohjaajalle. Tiedossa olevat poissaolot on anottava etukäteen ryhmänohjaajalta, osastonjohtajalta tai koulutusalojohtajalta. Huoltajan on allekirjoitettava alaikäisen poissaoloanomus. Aineenopettaja pitää kirjata opiskelijoiden osallistumisesta opetukseen ja selvittää, miten poissaolot vaikuttavat opintojakson arviointiin. Ryhmänohjaaja seuraa poissaoloja ja tiedottaa niistä oppilashuoltoryhmälle sekä opiskelijoiden vanhemmille. Opiskelijahuoltoryhmä katsoo oppilaan eronneen oppilaitoksesta, mikäli opiskelija on poissa opetuksesta kaksi viikkoa ilmoittamatta eikä perustele poissaolonsa syytä. (Vaasan ammattiopisto/Läsnäolovelvollisuus 2006.)

Lääkärin tai terveydenhoitajan antamalla todistuksella hyväksytään sairauspoissaolot. Korkeintaan kaksi kertaa lukukaudessa opiskelijalla voi olla kahden täysivaltaisen henkilön allekirjoittama todistus (korkeintaan 3 päivää) sairauspoissaolosta. (Vaasan ammattiopisto/Läsnäolovelvollisuus 2006.)

Keskeyttäjäksi määritellään yleensä sellainen opiskelija, joka jättää oppilaitoksen, jossa on ollut kirjoilla, huolimatta siitä, jatkaako hän opiskeluaan jossakin muussa oppilaitoksessa ja onko keskeyttäminen hänen oma valintansa (Ihatsu & Koskela 2001, 13). Keskeyttämiseen liittyy aina vähintään kaksi eri näkökulmaa: mahdoli-

suus ja uhka. Keskeyttäminen voidaan nähdä mahdollisuutena miettiä motivaatiota sekä aikana etsiä oikeaa alaa. On kuitenkin muistettava, että ilman koulutusta ja työpaikkaa oleva nuori on vaarassa syrjäytyä. (Stadipajat-projekti 2005.)

Kaikkein tärkein asia oppimisen ja opiskelun kannalta on motivaatio. Sellainen opiskelija, joka ei ole motivoitunut, luovuttaa helposti hankaluuksien tullessa. Ammatillisissa oppilaitoksissa on suuri määrä erilaisia oppijoita, joilla on opiskeluun vaihteleva asenne ja motivaatio. Enemmistö opiskelijoista kuitenkin valmistuu ammattiin. On silti tärkeää, että keskeyttämisuhan alla olevia opiskelijoita tuetaan, jotta he saisivat opintonsa päätökseen. (Stadipajat-projekti 2005.)

Litenin (Helsingin Sanomat 8.3.2003) mukaan noin 13% nuorista keskeyttää ammatitiopinnot. Tässä on kuitenkin suuria eroja eri alueiden ja eri oppilaitosten välillä. Tuoreimman tutkimuksen mukaan ammatillisen koulutuksen keskeyttämisprosentti on vähentynyt. Opetushallituksen ylijohtajan Heli Kuusen (Pohjalainen 6.2.2006) mukaan ammatillisen koulutuksen keskeyttämisprosentti Suomessa on nykyään 10-11, kun se huonoimpina vuosina oli jopa 15 %. Tilannetta ovat Kuusen mukaan parantaneet aikaisempaa tarkempi poissaolojen seuranta, nopea ongelmiin puuttuminen sekä henkilökohtainen ohjaus.

Lukuvuonna 2004-2005 Vaasan ammattiopiston sosiaali- ja terveystieteiden yksikön keskeyttämisprosentti oli 10,64. Keskeyttämisprosenttiä on ammattiopistossa seurattu jo pitkemmän aikaa, mutta sen varsinainen dokumentointi on aloitettu lukuvuonna 2005-2006. Keskeyttämisprosentissa on ollut havaittavissa pientä kasvua vuosien saatossa. (Suksi 4.11.2005.)

Nuorimmat ammattiopiston opiskelijat ovat 15-16-vuotiaita. Tällaiset nuoret etsivät vielä identiteettiään, rooliaan ja paikkaansa elämässä. Ystävät, vapaa-aika ja harrastukset kilpailevat ajankäytöstä opiskelun kanssa. Kaikille ei ole vielä tähän ikään mennessä kehittynyt taitoa ottaa vastuuta omasta koulunkäynnistä ja läksyjen tekemisestä. (Stadipajat-projekti 2005.)

4. RYHMÄYTYMISPROSESSI VAASAN AMMATTIOPISTON SO- SIAALI- JA TERVEYSALAN YKSIKÖSSÄ

4.1 Lähihoitajakoulutus – erityisesti ryhmäytymisen näkökulmasta tarkasteltuna

Lähihoitajaksi valmistuvalta vaaditaan kykyä empaattisuuteen, rehellisyyteen, luottavuuteen ja aitoon välittämiseen. Koulutuksen aikana pyritään parantamaan ihmishuone- ja vuorovaikutustaitoja ja opitaan tuntemaan, millaisia voimavaroja erilaisilla ja eri-ikäisillä ihmisillä on sekä miten erilaiset ihmiset toimivat. Työssään lähihoitaja kohtaa lapsia, nuoria, aikuisia ja vanhuksia erilaisissa ympäristöissä ja tilanteissa. (Vaasan ammattiopisto/Lähihoitaja 2005.)

Lähihoitajaopinnot koostuvat kaikille yhteisistä ammatillisista opinnoista sekä vapaasti valittavista opinnoista. Ammatillisista opinnoista yhteensä 34 opintoviikkoa toteutetaan työssäoppimalla. Kaikille yhteiset ammatilliset opinnot muodostuvat kolmesta opintokokonaisuudesta: kasvun tukeminen ja ohjaus, hoito ja huolenpito sekä kuntoutumisen tukeminen. Vapaasti valittavat opinnot voivat puolestaan olla joko ammatillisia opintoja syventäviä ja laajentavia, lukio-opintoja tai harrastusvoittoisia opintoja. (Vaasan ammattiopisto/Lähihoitaja 2005.)

4.2 Keinoja ryhmäytymisen edistämiseksi

Me kaikki kuulumme johonkin ryhmään. Monet meistä kuuluvat useampaan kuin yhteen ryhmään niin työpaikalla, kotona kuin harrastuksissa. On siis tultava toimeen erilaisten ihmisten kanssa. Eri ihmisten kanssa on tehtävä työtä, opiskeltava ja ratkaistava ongelmia. Erilaisten toiminnallisten menetelmien ja harjoitusten avulla voidaan rakentaa ja vahvistaa ryhmien yhteenkuuluvuutta. Kun tehdään jotain yhdessä, tuotetaan jotain yhdessä tai kun leikitään tai pidetään hauskaa yhdessä, parannetaan samalla keskinäisen kanssakäymisen tasoa. (Piispanen 2003, 5-6.)

Opiskelijoiden ns. 'kotouttaminen' uuteen opiskelijaryhmään, uuteen oppilaitokseen ja sen toimintatapoihin on ensisijaisen tärkeää. Näin ollen Vaasan ammattiopistossa käytetäänkin erilaisia keinoja ryhmäytymisen edistämiseksi. Opettajan hyvänä käsi-

kirjana toimii Mäntän seudun koulutuskeskuksen julkaisema *Ytyä opiskeluun – yhteistyötaitoihin ja ammatilliseen kasvuun perehdyttävä kurssi 2 ov*. Materiaali on suunniteltu Mäntän seudun koulutuskeskuksessa 2 opintoviikon laajuiseksi valinnaiseksi kurssiksi. Kaikki Mäntän koulutuskeskuksessa syksyllä 2003 aloittaneet ryhmät osallistuivat siihen ryhmien ryhmänohjaajien toimiessa kurssin opettajina. (Ytyä opiskeluun 2004.)

Vaasan ammattiopistossa opiskelijoita ei ole kotoutettu uuteen ryhmään erillisen kurssin avulla kuten Mäntässä, mutta Mäntässä kehitettyä materiaalia on käytetty apuna ryhmäytymisen tukemisessa. Ryhmänvastaavan apuna toimii ammattiopistossa myös Tutka-työryhmän kokoama *Ryhmänvastaavan käsikirja*, jossa ryhmänvastaaville annetaan vinkkejä tiedottamisesta, opintojen ohjaamisesta, opiskelijoiden tukemisesta ja opiskelijahuoltotyöhön osallistumisesta sekä poissaolojen seurannasta. Oppaassa kerrotaan myös, mitä asioita ryhmänvastaavan tulisi käsitellä opiskelijaryhmänsä kanssa sekä annetaan ryhmänvastaavalle vinkkejä mahdollisista lisämateriaaleista, joita hän voi käyttää opetuksensa tukena. (Ryhmänvastaavan käsikirja 2004-2005.)

Tutkimuksen kohteena olevissa lähihoitajaryhmissä on syksyn 2005 aikana tehty erilaisia toimenpiteitä ryhmäytymisen edistämiseksi. Joitakin asioita on tehty yhdessä molempien lähihoitajaryhmien kanssa ja joitakin taas erikseen kummassakin ryhmässä. Oppitunneilla työskenneltäessä on mm. työskentelypareja ja pienryhmiä vaihdeltu, etteivät kaverit aina tekisi töitä yhdessä. Syksy aloitettiin ryhmien yhteisellä perinneleikkipäivällä koulun läheisyydessä olevassa puistossa. Tavoitteena oli oppia entisajan leikkejä, kuten esimerkiksi saappaanheittoa, vanteen pyöritystä, pukkitappelia, polttopalloa ja mölkkyä, jotta opiskelijat osaisivat opettaa niitä lapsille ensimmäisellä työssäoppimisjaksollaan päiväkodeissa ja kouluissa. Kaikki opiskelijat osallistuivat tähän tapahtumaan innolla ja aktiivisesti opettajiensa johdolla. (Huhta 29.11.2005; Laaja 21.11.2005.)

Ryhmäytymiseen liittyviä aiheita on jatkettu kummassakin ryhmässä oppituntien puitteissa. Esimerkiksi varhaiskasvatuksen tunneilla opettaja on käynyt läpi erilaisia lasten leikkejä, lauluja ja loruja, jotka muutenkin kuuluvat kurssin sisältöön. Leikkien, laulujen, lorujen opettamisella ja oppimisella on kaksijakoinen tavoite. Toisaalta

opiskelijat pystyvät hyödyntämään niitä työssäoppimisjaksonsa aikana, toisaalta ne edesauttavat ryhmähengen luomista ja muotoutumista. Myös erilaisia käden taitoja (askartelu) on peruskoulupohjaisissa lähihoitajaryhmissä harjoiteltu varhaiskasvatuksen tunneilla. (Laaja 21.11.2005.)

Muita käytössä olleita ryhmäytymistapoja ovat olleet liikuntaleikit salissa ja ulkona sekä yhteisen jouluesitys-projektin työstäminen. Toinen tutkittavista ryhmistä on valmistellut yhdessä ryhmäperhepäivähoitajien kanssa jouluaiheisen esityksen eri ryhmäperhepäiväkotien lapsille. Toteutus on tapahtunut neljän hengen pienryhmissä ja kukin ryhmä on tehnyt yhteistyötä yhden ryhmäperhepäiväkodin kanssa. Opiskelijat vastasivat esityksen suunnittelusta ja projekti toteutettiin yhdessä varhaiskasvatuksen ja hoito-opin opettajien kanssa. Esitystä työstäessään opiskelijat oppivat tuntemaan toisiaan paremmin, saivat esiintymiskokemusta ja rohkeutta. Lisäksi he oppivat vastuunottoa ja lähihoitajaopiskelijoille tuiki tärkeät vuorovaikutustaidot kehittivät. Esitysten jälkeen opiskelijat saivat onnistumisen kokemuksia, sillä lapset ovat pienistäkin asioista iloisia. (Laaja 21.11.2005.)

5. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusongelmat

Tutkimuksen tarkoitus on selvittää ja analysoida ryhmäytymisprosessia kahdessa eri peruskoulupohjaisessa lähihoitajaryhmässä. Kehittämishankkeen hypoteesina on, että hyvä ryhmäytyminen edistää opinnoissa mukana pysymistä sekä ehkäisee opintojen keskeyttämistä. Hyvä ryhmäytyminen edesauttaa ryhmässä oppimista, vahvistaa opiskelijan sosiaalisia taitoja sekä luo pohjaa tulevalle ammatti-identiteetille. Tulevassa työssään lähihoitajan on kyettävä aitoon vuorovaikutukseen erilaisten ihmisten kanssa ja pystyttävä toimimaan erilaisissa ryhmissä tai tiimeissä.

Kehittämishankkeen tarkoituksena on etsiä jo olemassa olevia, toimivia malleja, jotka edistävät lähihoitajaksi opiskelevien ryhmäytymisprosessia. Pyrkimyksenä on tehdä johtopäätöksiä toteutuneesta ryhmäytymisprosessista sekä esitellä mahdollisia kehittämiskohteita ja ideoita ryhmäytymisen edistämiseksi.

Tutkimuksen tavoitteena on näin ollen vastata seuraaviin kolmeen kysymykseen:

1. Mitkä seikat edistävät ryhmäytymistä ja mitä toimivia malleja ryhmäytymisen edistämiseksi lähihoitajaryhmissä on käytössä?
2. Minkälaisia muutoksia kahdessa peruskoulupohjaisessa lähihoitajaryhmässä tapahtuu?
3. Miten lähihoitajaopiskelijoiden ryhmäytymistä voitaisiin edelleen edistää ja kehittää?

5.2 Tutkimusmenetelmät ja tutkittavat ryhmät

Tämä lähihoitajaopiskelijoiden ryhmäytymisprosessia kuvaava tutkimus on pääosin kvantitatiivinen, mutta se sisältää myös kvalitatiivista tulosten tulkintaa ja pohdintaa. Aineiston keruumenetelmänä käytetään kyselylomaketta, jossa opiskelijoilta kerätään tietoa heidän omasta käsityksestään ryhmän toiminnasta ja jäsenyydestään ryhmässä. Kysely sisältää sekä avoimia että strukturoituja kysymyksiä. Myös muutama ryhmää opettava opettaja vastaa kyselylomakkeen avulla lähihoitajaryhmien ryhmäytymisprosessia koskeviin kysymyksiin.

Tutkimuksen aineisto kerättiin kyselylomakkeiden avulla syyslukukauden 2005 aikana. Ensimmäinen kysely opiskelijoille ja heidän opettajilleen tehtiin 2.9.2005. Toinen kysely tehtiin syyslukukauden päätteeksi 13.12.2005. Opiskelijat ja opettajat vastasivat kysymyksiin eri lomakkeilla.

Kyselylomakkeet opiskelijoille (kts. liitteet 1 ja 3) laadittiin käyttäen apuna alan kirjallisuutta. Alku- ja loppukyselyn lomakkeet koostuivat 17 monivalintakysymyksestä sekä yhdeksästä avoimesta kysymyksestä. Strukturoiduissa monivalintakysymyksissä olivat mukana seuraavat aihealueet: ryhmä, ryhmäytyminen, ryhmähenki, työrauha, oppimisilmapiiri ja oppimisympäristö, poissaolot, opintojen keskeyttäminen sekä motivaatio. Avoimien kysymysten avulla pyrittiin saamaan esiin vastaajien omia ajatuksia. Alkukysely jaettiin yhteensä 35 opiskelijalle, joista kaikki vastasivat.

Loppukyselyyn vastasi 31 opiskelijaa. Yhdessä ryhmässä yksi opiskelija oli keskeyttänyt opintonsa runsaiden poissaolojen vuoksi siinä vaiheessa, kun jälkimmäinen kysely tehtiin. Toisesta ryhmästä oli yksi opiskelija suorittanut syksyn aikana ylioppilastutkinnon ja siirtynyt jatkamaan lähihoitajaopintojaan ylioppilaspohjaisessa

ryhmässä. Kaksi opiskelijaa oli poissa koulusta 13.12.2005, jolloin ryhmät vastasivat loppukyselyyn.

Opettajille tarkoitetut kyselylomakkeet muokattiin opiskelijoiden lomakkeiden pohjalta ja ne koostuivat neljästä monivalintakysymyksestä sekä seitsemästä avoimesta kysymyksestä (kts. liitteet 2 ja 4). Opettajien alkukyselylomakkeita palautettiin yhteensä yhdeksän kappaletta. Loppukyselyyn vastasi kuusi opettajaa.

Ensimmäinen yhteys Vaasan ammattiopistoon otettiin sähköpostitse keväällä 2005, jolloin tiedusteltiin heidän halukkuutta osallistua tutkimukseen. Tämän jälkeen tutkijat kävivät tapaamassa Sosiaali- ja terveysalan koulutusalojohtajaa ja opinto-ohjaajaa. Yhteisymmärryksessä oppilaitoksen edustajien kanssa valittiin tutkimuksen kohteena olevat ryhmät, jolloin selvisi myös tutkittavien ryhmien ryhmänvastaavat. Kesäkuussa 2005 tutkijat tapasivat tulevien lähihoitajaryhmien vastaavat opettajat ja käytännön järjestelyt lyötiin lukkoon.

Tutkimukseen mukaan otettavien ryhmien valintaperusteena oli, että ne aloittaisivat opintonsa Vaasan ammattiopistossa elokuussa 2005. Olennaista oli, että ryhmät eivät vielä olleet olemassa ja että ryhmäytymisprosessi näissä ryhmissä käynnistyisi vasta syyslukukaudella opintojen aloittamisen myötä. Koska Vaasan ammattiopistossa aloitti elokuussa 2005 kaksi peruskoulupohjaista ryhmää, valittiin ne molemmat mukaan tutkimukseen. Tutkimukseen mukaan valittiin myös muutamia ryhmiä opettavia opettajia siten, että valittiin opettajia, jotka opettavat kyseisille ryhmille suhteellisen paljon syyslukukauden aikana. Tutkimukseen osallistuvat opettajat opettavat ryhmille mm. hoito-oppia, äidinkieltä sekä yhteiskuntatiedettä ja sosiaalihuoltoa. Opettajien antamia vastauksia ei analysoida systemaattisesti, vaan niitä käytetään joissakin kohdissa selittämään opiskelijakyselyssä saatuja vastauksia.

5.3. Tulosten käsittely

Tutkimuksen havaintoyksikköinä olivat lähihoitajaryhmien opiskelijat sekä opettajat. Havaintoyksikköjen saamat muuttujien arvot tiivistettiin havaintomatriisiksi. Opiskelijoista ja opettajista tehtiin omat matriisinsa. Tutkimusaineisto syötettiin

MsExcel-taulukkolaskentaohjelmaan ja sitä kautta saaduista tuloksista tehtiin kuvioita pylväsdiagrammien muodossa.

Kyselylomakkeessa oli useita erillisiä, mutta samaa ilmiötä mittaavia kysymyksiä, joten vastausten analysointivaiheessa yhdistettiin joitakin vastauksia laskemalla summamuuttujia. Summamuuttuja on muuttuja, jonka arvot on saatu laskemalla yhteen useiden erillisten, mutta samaa ilmiötä mittaavien muuttujien arvot.

Tilastollisia merkitsevyyseroja ei voitu tarkastella aineiston pienuuden vuoksi. Suorien jakaumien käyttö osoittautui selkeimmäksi menetelmäksi vastauksia tulkittaessa.

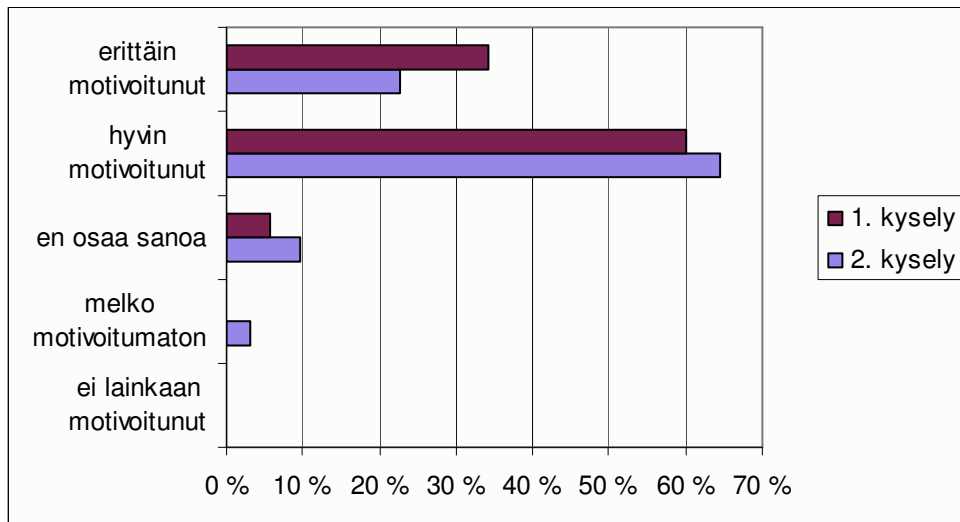
6. TULOKSET

Syksyllä 2005 Vaasan ammattiopistossa aloitti kaksi peruskoulupohjaista lähihoitajaopiskelijaryhmää, jotka olivat molemmat tämän tutkimuksen kohteena. Ensimmäiseen kyselyyn vastasi elokuussa 2005 kaikki 35 opiskelijaa, mikä on 100 % näiden ryhmien opiskelijamäärästä. Toiseen kyselyyn joulukuussa 2005 vastasi 31 opiskelijaa, mikä on 93,9 % opiskelijamäärästä (kts. tarkemmin kohta 5.2).

Kyselylomakkeessa oli yhteensä 17 strukturoitua kysymystä, mutta analysointivaiheessa samaa ilmiötä mittaavia kysymyksiä yhdistettiin laskemalla summamuuttujia eli jatkossa tuloksia esitellään 12 eri kysymyksen pohjalta. Tuloksia tarkastellaan opiskelijoiden vastauksien pohjalta. Vastauksia peilataan muutamissa kohdissa myös opettajien antamiin vastauksiin.

6.1 Opiskelumotivaatio

Aluksi tarkastellaan opiskelijoiden motivaatiota lähihoitajaopintoihin. Kuviossa 1 esitellään, miten opiskelijat itse kokevat oman motivaatiotasonsa.

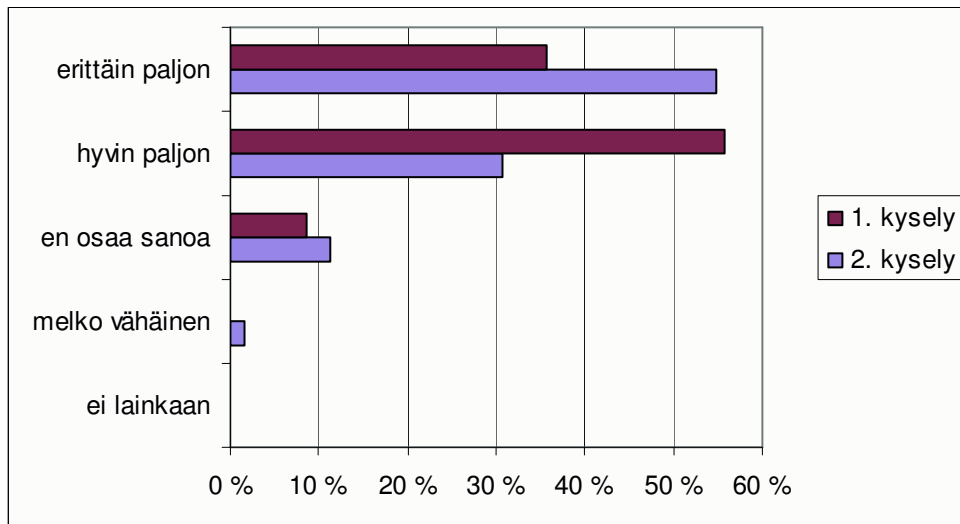
KUVIO 1. Opiskelijoiden motivaatiotaso syyslukukauden alussa (n = 35) ja lopussa (n = 31) prosentuaalisesti tarkasteltuna.

Syyslukukauden alussa (n = 35) suurin osa opiskelijoista (60,00 %) oli hyvin motivoituneita lähihoitajaopinnoista ja erittäin motivoituneita oli 34,30 %. Opiskelijoista 5,70 % ei osannut määrittellä omaa motivaatiotasoaan. Syyslukukauden lopussa (n = 31) edelleen suurin osa opiskelijoista (64,50 %) koki olevansa hyvin motivoituneita lähihoitajaopinnoista. Joukossa oli kuitenkin 3,20 % opiskelijoita, jotka olivat melko motivoitumattomia. Pientä lisäystä (9,70 %) oli tapahtunut myös sellaisten opiskelijoiden keskuudessa, jotka eivät osanneet määrittellä omaa motivaatiotasoaan.

Syyslukukauden alussa 67,50 % opettajista (n = 9) oli sitä mieltä, että opiskelijat olivat hyvin motivoituneita opinnoistaan. Opettajista 12,50 % ei osannut tuolloin sanoa mielipidettään ja 20,00 % piti opiskelijoita melko motivoitumattomina. Vastaavasti syyslukukauden lopussa 75,00 % opettajista (n = 6) koki opiskelijat hyvin motivoituneiksi ja 25,00 % ei osannut ilmaista mielipidettään.

6.2 Yhteenkuuluvuus ryhmään

Tutkimuksessa selvitettiin oppilaiden yhteenkuuluvuutta omaan opiskelijaryhmäänsä. Opiskelijoilta kysyttiin, tuntevatko he olonsa turvalliseksi omassa lähihoitajaryhmässään sekä missä määrin heillä on ystäviä ryhmässä. Alla olevassa kuviossa on näiden kysymysten vastausten pohjalta saadut summamuuttujat.

KUVIO 2. Opiskelijoiden yhteenkuuluvuus syyslukukauden alussa (n = 35) ja syyslukukauden lopussa (n = 31) prosentuaalisesti tarkasteltuna.

Kuviosta 2 voidaan päätellä, että 55,70 % opiskelijoista koki yhteenkuuluvuuden ryhmään olevan hyvä syyslukukauden alussa (n = 35). Yhteenkuuluvuutta mitattiin sillä, miten turvalliseksi he kokivat olonsa ryhmässä sekä sillä, missä määrin heillä oli ystäviä ryhmässä. Jälkimmäisessä kyselyssä (n = 31) 54,85 % koki yhteenkuuluvuuden ryhmään olevan erittäin hyvä, mutta toisaalta 11,30 % ei osannut määrittellä omaa yhteenkuuluvuuttaan ryhmään ja 1,60 % tunsii yhteenkuuluvuuden ryhmään olevan melko heikon.

Avoimissa kysymyksissä opiskelijoilta kysyttiin, mitkä seikat ovat helpottaneet sopeutumista ryhmään. Opiskelijoista (n = 35) 56,00 % oli lukukauden alussa sitä mieltä, että avoimet ja ystävälliset ihmiset ovat eniten helpottaneet sopeutumista ryhmään. Sekä uudet että ennestään tutut ystävät ovat helpottaneet sopeutumista ryhmään (33,40 %). Syyslukukauden lopussa (n = 31) ystävien merkitys oli 26,40 %. Avoimien, ystävällisten ihmisten merkitys syyslukukauden lopussa oli 17,40 %. Molemmissa kyselyissä yksittäisiä, sopeutumista helpottavia seikkoja olivat mm. oma sosiaalisuus, kivat ja ymmärtävät opettajat, huumori.

Suurin osa opiskelijoista (82,80 %, n = 35) oli opintojen alussa sitä mieltä, että ei ollut mitään tekijöitä, jotka vaikeuttaisivat sopeutumista ryhmään. Lukukauden lopussa (n = 31) vastaava luku oli 67,60 % opiskelijoista. Lukukauden alussa yksittäisinä sopeutumista vaikeuttavina asioina koettiin opiskelijan oma ujous, ikäero, se,

että on muualta kotoisin sekä opettajilta puuttuva auktoriteetti. Lukukauden lopussa sopeutumista vaikeuttavana tekijänä mainittiin melu (6,50 %).

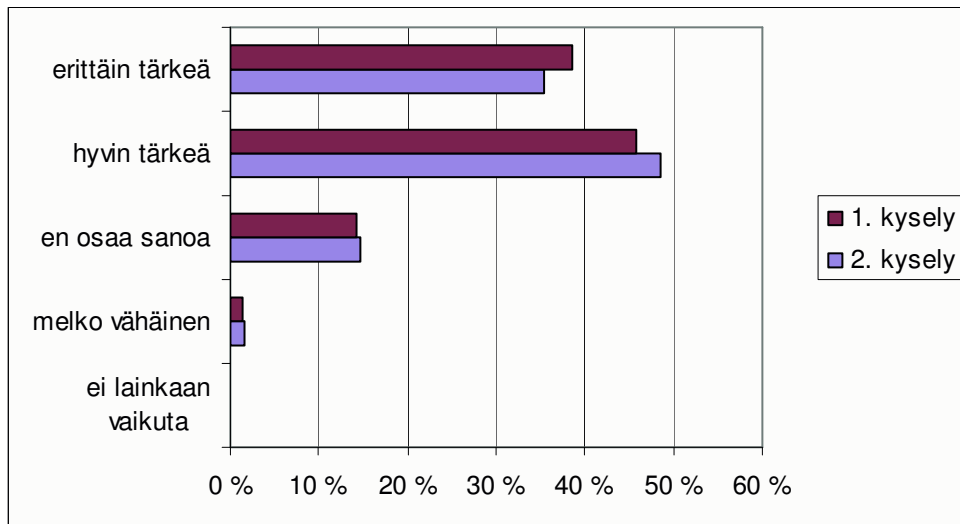
Tiedusteltaessa opettajilta (alussa $n = 9$ ja lopussa $n = 6$), mitkä seikat vaikuttavat turvallisuuteen ryhmässä korostuu vastauksissa avoimen ilmapiirin merkitys opintojen alusta alkaen eli oppilaita kehoitetaan kysymään, jos on jotain epäselvää sekä heitä kannustetaan sanomaan mielipiteensä. Opettajat ovat omasta mielestään vaikuttaneet oppilaiden ryhmäytymiseen ja ryhmähengen muodostumiseen järjestämällä erilaisia yhteisiä aktiviteetteja (liikuntailtapäivä perinneleikkeineen, kaupunkisuunnistus), käyttämällä erilaisia pienryhmäkoostumuksia ja –kokoja sekä kannustamalla ja antamalla positiivista palautetta opiskelijoille.

Opettajien vastauksista voidaan huomata, että ryhmäytymistä on selkeästi tapahtunut syksyn kuluessa. Ryhmäkohtaisesti asiaa tarkasteltuna voitiin kuitenkin havaita ryhmien sisällä joitakin eroavuuksia; toinen ryhmä oli selkeästi tiiviimpi, kun taas toisessa ryhmässä oli havaittavissa häiriötekijöitä, jotka heijastuivat negatiivisesti ryhmän koheesioon.

6.3 Ryhmäytymisen ja ilmapiirin vaikutus opintojen etenemiseen

Opiskelijoilta kysyttiin mielipidettä ryhmäytymisen ja hyvän ryhmähengen vaikutuksesta omien opintojen etenemiseen. Haluttiin myös selvittää, onko luokan ilmapiirillä vaikutusta opintojen etenemiseen. Kuviossa 3 on näiden kysymysten vastausten pohjalta saadut summamuuttajat.

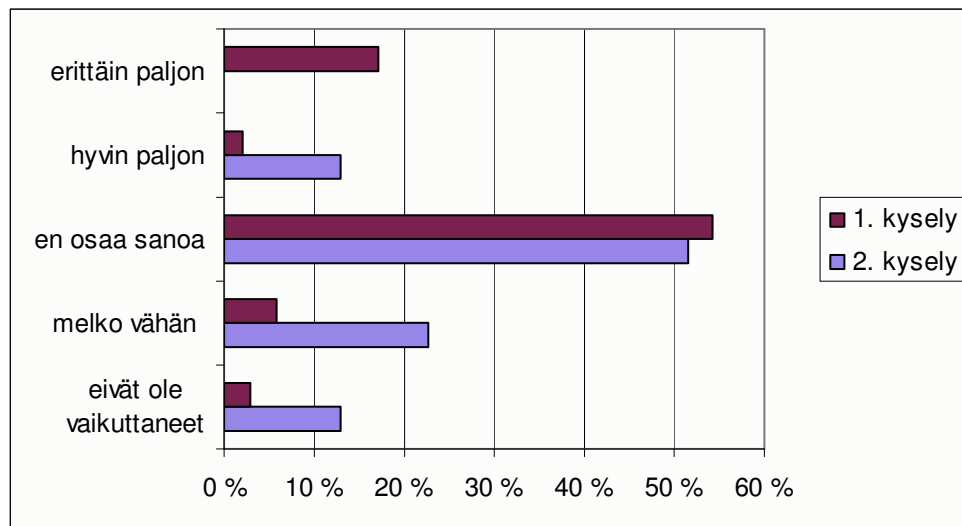
KUVIO 3. Ryhmäytymisen ja ilmapiirin vaikutus opintojen etenemiseen syyslukukauden alussa (n = 35) ja syyslukukauden lopussa (n = 31) prosentuaalisesti tarkasteltuna.

Opiskelijoiden kokemukset ryhmäytymisen ja ilmapiirin vaikutuksesta opintojen etenemiseen pysyivät lähes samoina molemmissa kyselyissä. Alussa (n = 35) 45,70 % ja lopussa (n = 31) 48,40 % opiskelijoista koki ryhmäytymisen ja ilmapiirin hyvin tärkeiksi opintojen etenemisen kannalta. Melko merkityksettömänä näiden tekijöiden vaikutuksen koki alussa 1,45 % ja lopussa 1,60 % opiskelijoista.

Opiskelijoilta kysyttiin myös, millä tavalla he itse ovat vaikuttaneet ryhmähengen muotoutumiseen. Opintojen alkuvaiheessa oma avoimuus, iloisuus ja ystävällisyys nähtiin tärkeänä ryhmähengen luojana. Tätä mieltä oli 51,50 % opiskelijoista (n = 35). Opiskelijoista 20,50 % ei osannut sanoa, millä tavalla itse olivat vaikuttaneet ryhmähengen muotoutumiseen. Yksittäisiä vastauksia omasta vaikutuksesta ryhmähengen olivat mm. vitsien kertominen sekä toimiminen kaikkien kanssa. Opiskelijoista 22,40 % (n = 31) ei vielä syyslukukauden lopussakaan osannut sanoa, miten on itse vaikuttanut ryhmähengen luomiseen. Syyslukukauden lopussa opiskelijoiden vastaukset jakaantuivat huomattavasti laajemmalle, joten esimerkiksi oman avoimuuden, iloisuuden ja ystävällisyyden osuus oli laskenut 14,90 %:iin. Sen sijaan vastauksissa nousivat esille mm. seuraavanlaiset kommentit: ”olemalla reilu, ahkera, luotettava, auttamalla toisia, en häiritse tunnilla sekä kuuntelen ihmisten turhia höpöitä”.

6.4 Poissaolojen vaikutus ryhmäytymiseen ja keskeyttämiseen

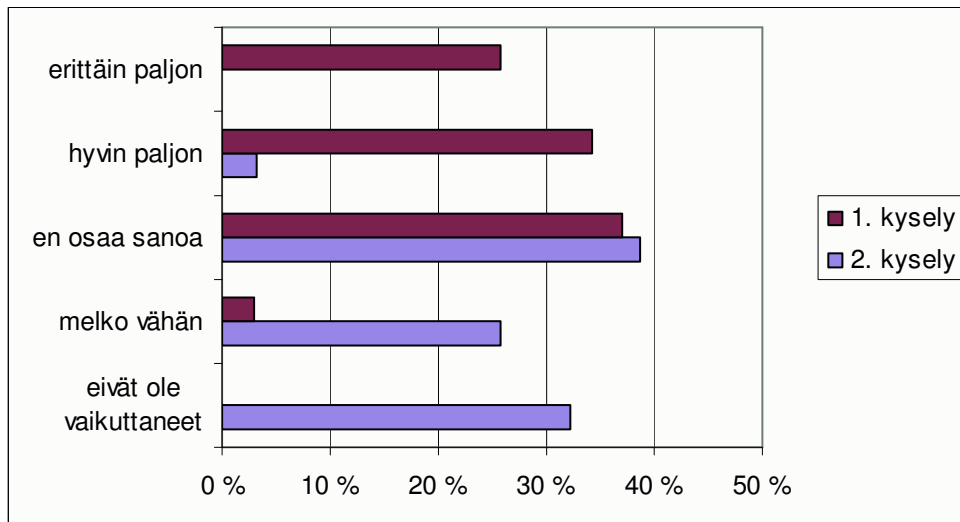
Tutkimuksessa selvitettiin opiskelijoiden mielipidettä siitä, miten poissaolot vaikuttavat ryhmäytymiseen sekä opintojen keskeyttämiseen. Ensin esitellään kuviossa 4 tutkimuksen tulokset ryhmäytymisen osalta.

KUVIO 4. Poissaolojen vaikutus ryhmäytymiseen syyslukukauden alussa (n = 35) ja syyslukukauden lopussa (n = 31) prosentuaalisesti tarkasteltuna.

Molemmissa kyselyissä (alussa n = 35, lopussa n = 31) noin puolet vastanneista ei osannut sanoa, mikä vaikutus poissaoloilla on ryhmäytymiseen (alussa 54,30 % ja lopussa 51,60 %). Alussa 17,10 % koki poissaolojen vaikuttavan erittäin paljon ryhmäytymiseen. Jälkimmäisessä kyselyssä kukaan ei ollut sitä mieltä. Ensimmäisessä kyselyssä 2,90 % oli sitä mieltä, että poissaolot eivät vaikuta millään tavalla ryhmäytymiseen, kun taas syyslukukauden lopussa näin ajattelevien määrä oli nousut 12,90 %:iin.

Kuviossa 5 tarkastellaan opiskelijoiden mielipidettä poissaolojen vaikutuksesta opintojen keskeyttämiseen.

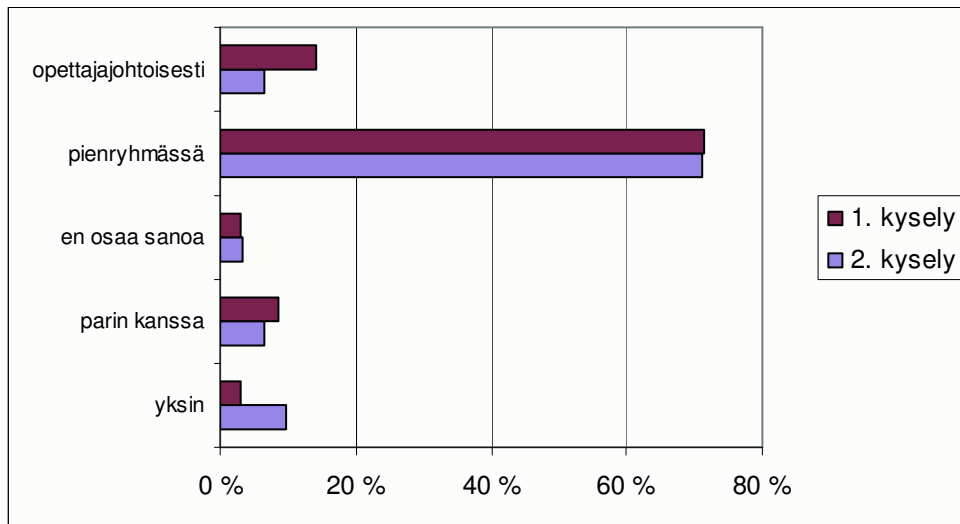

KUVIO 5. Poissaolojen vaikutus opintojen keskeyttämiseen syyslukukauden alussa (n = 35) ja syyslukukauden lopussa (n = 31) prosentuaalisesti tarkasteltuna.

Kuvio 5 osoittaa selkeästi opiskelijoiden mielipiteen muuttuneen opintojen edetessä. Alussa (n = 35) 34,30 % koki poissaolojen vaikuttavan hyvin paljon opintojen keskeyttämiseen. Toisessa kyselyssä (n = 31) lähes sama määrä (32,30 %) oli sitä mieltä, että poissaolot eivät vaikuta lainkaan opintojen keskeyttämiseen. Ainoastaan 3,20 % oli edelleen sitä mieltä, että poissaolot vaikuttaisivat hyvin paljon keskeyttämiseen. Ensimmäisessä mittauksessa 2,90 % opiskelijoista koki poissaolojen vaikuttavan melko vähän opintojen keskeyttämiseen, kun taas jälkimmäisessä kyselyssä peräti 25,80 % oli sillä kannalla.

6.5 Työskentely ja ryhmien muotoutuminen oppitunneilla

Kyselylomakkeessa opiskelijoilta kysyttiin, miten he mieluiten työskentelevät oppitunneilla. Kuvio 6 ilmenee, miten opiskelijoiden vastaukset jakautuivat eri työskentelymuotojen kesken.

KUVIO 6. Mieluisin työskentelymuoto oppitunneilla syyslukukauden alussa (n = 35) ja syyslukukauden lopussa (n = 31) prosentuaalisesti tarkasteltuna.

Valtaosa opiskelijoista halusi molemmissa kyselyissä (alussa n = 35, lopussa n = 31) työskennellä mieluiten pienryhmässä (alussa 71,40 % ja lopussa 71,00 %). Ensimmäisessä kyselyssä 2,90 % halusivat työskennellä mieluiten yksin, jälkimmäisessä kyselyssä heitä oli 9,70 %. Jälkimmäisessä kyselyssä niiden opiskelijoiden osuus, jotka haluavat työskennellä joko parin kanssa tai koko ryhmä yhdessä opettajajohtoisesti, oli vähentynyt.

Tutkimuksen avoimissa kysymyksissä selvitettiin, mitkä seikat vaikuttavat siihen, minkä pienryhmän opiskelija valitsee oppitunneilla. Alussa tähän vaikuttivat eniten ystävät (58,30 %, n = 35). Opiskelijoista 14,30 % oli alussa sitä mieltä, että haluaa mielellään vaihdella pienryhmiä ja täten tutustua muihin. Syyslukukauden lopussa pienryhmän valintaan vaikuttivat edelleen eniten ystävät (57,00 %, n = 31). Yhteistyön sujumisen ja opiskelijoiden samanhenkisyyden koki tärkeäksi 17,40 % opiskelijoista.

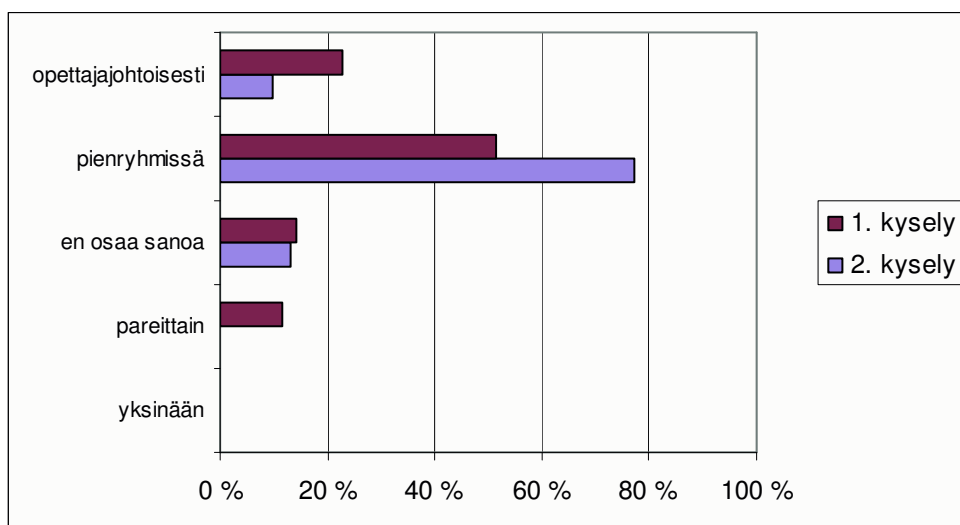
Lisäksi tiedusteltiin, voivatko opiskelijat työskennellä myös erilaisissa pienryhmäkoonpanoissa. Opintojen alkuvaiheessa 75,30 % opiskelijoista (n = 35) oli sitä mieltä, että työskentely erilaisissa ryhmäkoonpanoissa on mahdollista. Opiskelijat olivat valmiita työskentelemään pienryhmissä, joissa yhteishenki, innokkuus ja tehokkuus toimivat. Toisessa kyselyssä 90,60 % (n = 31) kertoi pystyvänsä työskente-

lemään erilaisissa pienryhmäkokoontaisissa. Yhden opiskelijan mielestä kaikista tehokkainta olisi työskennellä yksin.

Kysyttäessä, kenen tai keiden kanssa mieluiten työskentelet tuli selkeästi esiin ryhmien eroavaisuus. Ryhmässä II näyttäisi olevan vahvempi ryhmähenki, sillä valtaosa opiskelijoista mainittiin useasti molemmissa kyselyissä. Ryhmässä I sen sijaan mainittiin myös useamman nimi, mutta maininnat olivat lähinnä yksittäisiä ja opiskelijoiden mielipiteet olivat muuttuneet matkan varrella.

Opiskelijoita pyydettiin kertomaan, miksi he haluavat työskennellä juuri hänen/heidän kanssaan. Syyslukukauden alussa 42,90 % opiskelijoista (n = 35) mainitsi ystävällisyyden, avoimuuden sekä iloisuuden vaikuttavan haluun työskennellä mainitsemiensa opiskelijoiden kanssa. Ystävien osuus mainittiin 35,90 %:ssa vastauksista. Yhteistyön sujuminen mainittujen henkilöiden kanssa oli tärkeä tekijä 26,15 % vastauksista. Toisessa kyselyssä tärkeimpänä tekijänä nähtiin yhteistyön sujuminen (39,20 %, n = 31). Ystävien merkityksen osuus loppukyselyssä oli 34,20 % ja ystävällisyyden, avoimuuden ja iloisuuden osuus oli 11,80 % vastauksista.

Opiskelijoilta pyydettiin myös kannanottoa siitä, miten työskentely oppitunneilla yleensä tapahtuu eli työskennelläänkö opettajajohtoisesti, pienryhmissä, pareittain vaiko kukin opiskelija yksinään.

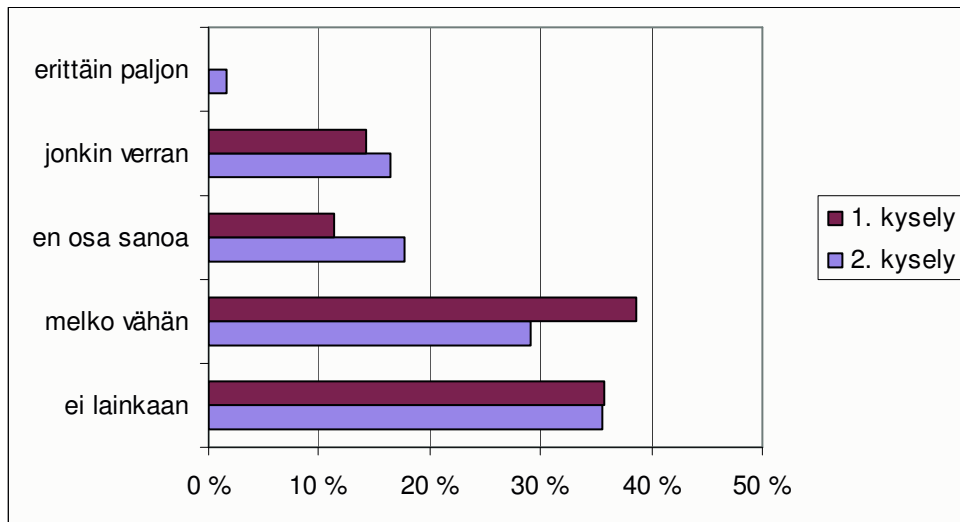
KUVIO 7. Ryhmien muotoutuminen oppitunneilla syyslukukauden alussa (n = 35) ja syyslukukauden lopussa (n = 31) prosentuaalisesti tarkasteltuna.

Kuvio 7 osoittaa selkeästi, että pienryhmätyöskentelyn osuus on kasvanut oppitunneilla syyslukukauden aikana (alussa n = 35, lopussa n = 31). Syyslukukauden alussa 51,40 % opiskelijoista ilmoitti, että työskentely tapahtuu pienryhmissä ja vastaava luku syyslukukauden lopussa oli 77,40 %. Koko ryhmän työskentely yhdessä opettajajohtoisesti on puolestaan vähentynyt alun 22,90 %:sta loppukyselyn 9,70 %:iin. Kyselyn mukaan parityöskentely on jäänyt useimmiten kokonaan pois. Alussa 11,40 % opiskelijoista kertoi oppitunneilla työskentelyn tapahtuvan pareittain.

Syyslukukauden alussa ryhmien opettajat (n = 9) käyttivät mieluiten pienryhmätyöskentelyä opetuksessaan (77,50 %). Pareittain tapahtuvaa työskentelyä suosi 10,00 % opettajista. Omaa käsitystä asiasta ei ollut 12,50 %:lla opettajista. Syyslukukauden lopussa 100 % opettajista (n = 6) käytti mieluiten pienryhmätyöskentelyä oppitunneillaan. Suurimmalla osalla opettajista oli selvä käsitys opiskelijoiden halusta työskennellä erilaisissa pienryhmäkoko-panoissa.

6.6 Työrauha ja toisten huomioiminen oppitunneilla

Opiskelijoilta haluttiin mielipiteitä työrauhasta oppitunneilla (muut häiritsee opetusta – minä häiritsen opetusta), toisten huomioimisesta (muut kuuntelee – minä kuuntelen – opettaja kuuntelee) sekä toisten auttamisesta tunneilla (muut auttaa – minä autan – opettaja auttaa). Kuviot 8-12 esittävät opiskelijoiden näkemyksiä edellä esitetyistä asioista. Aluksi esitetään tulokset työrauhan osalta. Opiskelijoita pyydettiin ottamaan kantaa siihen, onko ryhmässä opiskelijoita, jotka häiritsevät opetusta ja häiritseekö opiskelija itse opetusta.

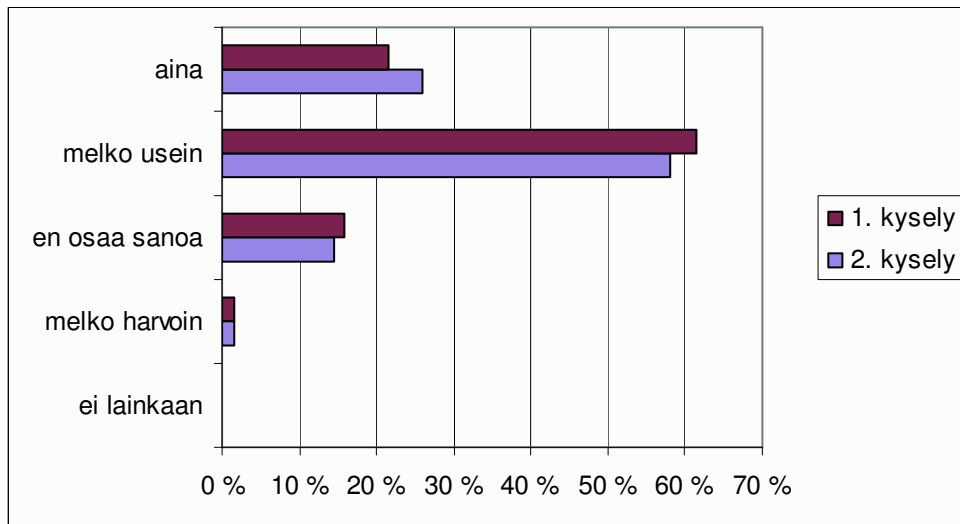

KUVIO 8. Työrauha oppitunneilla syyslukukauden alussa (n = 35) ja syyslukukauden lopussa (n = 31) prosentuaalisesti tarkasteltuna.

Kuten kuviosta 8 huomataan, koki valtaosa opiskelijoista (alussa n = 35, lopussa n = 31) oppitunneilla olevan melko vähän tai ei lainkaan häiriötekijöitä. Vastaavasti myös niiden osuus, joilla ei ole selkeää mielipidettä asiasta on lisääntynyt syyslukukauden aikana. Samoin on syksyn kuluessa lisääntynyt myös niiden osuus, jotka kokevat työrauhan heikentyneen jonkin verran (alussa 14,30 % ja lopussa 16,50 %) tai erittäin paljon (alussa 0 % ja lopussa 1,60 %).

Opettajien vastauksista kävi ilmi ryhmien erilaisuus työrauhan suhteen. Ryhmässä I esiintyi jo lukukauden alussa (n = 9) jonkun verran häiriötekijöitä; keskustelua, pulinaa, pientä kisailua kynillä ja levottomuutta. Ryhmässä II sen sijaan ei esiintynyt häiriköintiä, ainoana häiriötekijänä koettiin rikkonainen lukujärjestys. Syyslukukauden lopussa (n = 6) tilanne nähtiin samansuuntaisena ryhmässä I. Turhaa hälinää, kovaäänisyyttä, kiroilua oli opettajien mukaan ollut. Häiriköintiä on pyritty minimoimaan kahdenkeskisten keskustelujen avulla, istumajärjestystä vaihtamalla ja luokasta poistamalla. Ryhmä II koettiin tasapainoiseksi ja helpoksi opettaa ja häiriötekijöitä ei varsinaisesti ole ollut.

Seuraavaksi (kuvio 9) esitellään opiskelijoiden mielipiteet siitä, kuuntelevatko toiset opiskelijat, kun yksi puhuu ja kuunteleeko opiskelija itse muita.

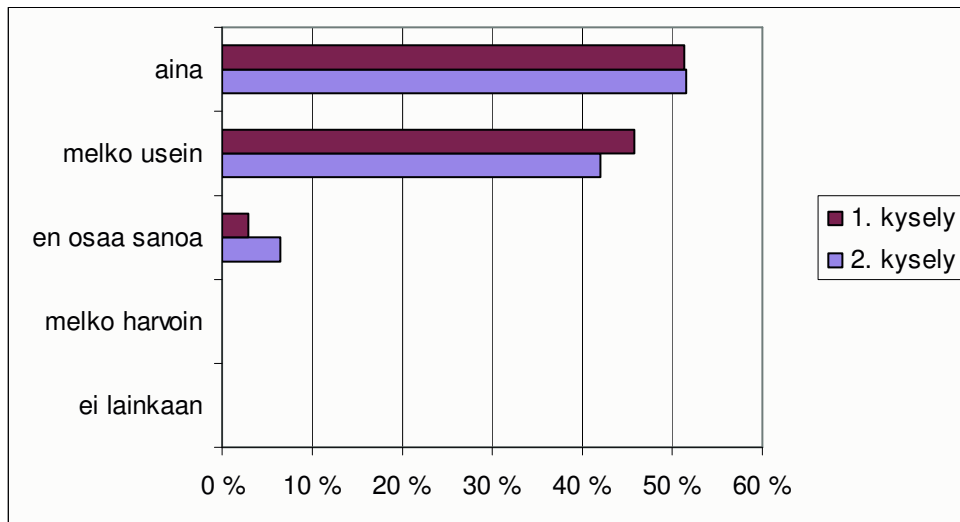
KUVIO 9. Toisten huomioiminen oppitunneilla syyslukukauden alussa (n = 35) ja syyslukukauden lopussa (n = 31) prosentuaalisesti tarkasteltuna.

Molemmissa kyselyissä (alussa n = 35, lopussa n = 31) valtaosa opiskelijoista (alussa 61,45 % ja lopussa 58,05 %) kertoi, että oppitunneilla kuunnellaan toisten oppilaiden puhetta melko usein. Vastaavasti alussa 21,45 % ja lopussa 25,80 % opiskelijoista koki näin tapahtuvan aina. Vastaajista hyvin pieni määrä (alussa 1,45 % ja lopussa 1,60 %) oli sitä mieltä, että oppitunneilla kuunnellaan toisten oppilaiden puhetta melko harvoin.

Suurin osa kyselyyn vastanneista opettajista (alussa n = 9 ja lopussa n = 6) koki opiskelijoiden kuuntelevan melko usein kun toinen opiskelija puhuu (lukukauden alussa 77,50 % ja lopussa 62,50 %). Lukukauden alussa 22,50 % opettajista koki opiskelijoiden kuuntelevan melko harvoin toisiaan oppitunneilla, kun taas lopussa vastaava luku oli 37,50 %.

Opiskelijoilta kysyttiin myös, kuunteleeko opettaja heitä, kun he puhuvat. Tulokset esitellään kuviossa 10.

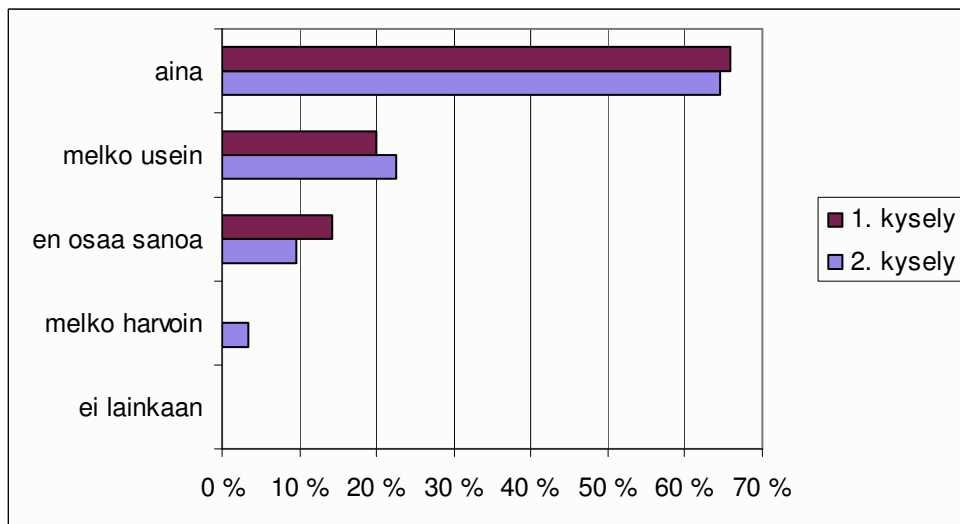

KUVIO 10. Opettajan kyky kuunnella opiskelijaa oppitunneilla syyslukukauden alussa (n = 35) ja syyslukukauden lopussa (n = 31) prosentuaalisesti tarkasteltuna.

Ryhmiin vastauksista suurin osa painottui aina ja melko usein –vastauksiin. Tämän lisäksi joukossa oli muutama, joka ei osannut sanoa mielipidettään.

Kuvio 11 puolestaan kertoo, miten opiskelijat kokevat toisten auttamisen oppitunneilla eli auttavatko toiset opiskelijat ja auttaako opiskelija itse muita.

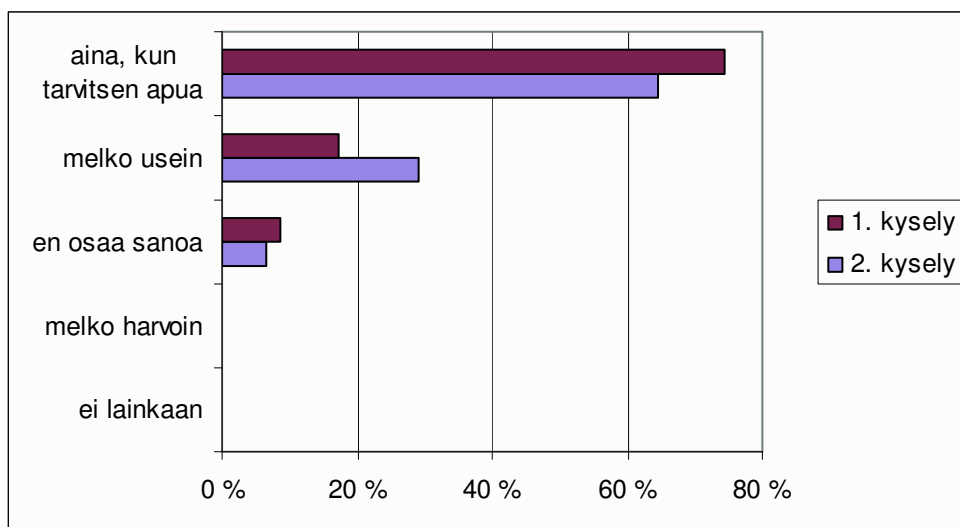

KUVIO 11. Toisten opiskelijoiden auttaminen oppitunneilla syyslukukauden alussa (n = 35) ja syyslukukauden lopussa (n = 31) prosentuaalisesti tarkasteltuna.

Molemmissa kyselyissä (alussa $n = 35$, lopussa $n = 31$) suurin osa opiskelijoista katsoi oppilaiden auttavan toisiaan aina tarvittaessa (alussa 65,75 % ja lopussa 64,50 %). Jälkimmäisessä kyselyssä 3,25 % vastanneista kertoi opiskelijoiden auttavan toisiaan melko harvoin.

Alkukyselyssä 10,00 % opettajista ($n = 9$) koki opiskelijoiden auttavan toisiaan aina, kun he tarvitsevat apua, loppukyselyssä näin vastasi 12,50 % opettajista ($n = 6$). Melko usein auttavia oli alussa 55,00 % ja lopussa 37,50 %. Alkukyselyssä opettajista 25,00 % ja lopussa 50,00 % ei osannut sanoa opiskelijoiden auttamishalusta. Alussa 10,00 % opettajista oli sitä mieltä, että opiskelijat auttavat toisiaan melko harvoin.

Kuviosta 12 ilmenee opiskelijoiden mielipiteet siitä, miten opettaja auttaa opiskelijoita oppitunneilla.

KUVIO 12. Opettajan kyky auttaa opiskelijoita oppitunneilla syyslukukauden alussa ($n = 35$) ja syyslukukauden lopussa ($n = 31$) prosentuaalisesti tarkasteltuna.

Valtaosa kyselyyn vastanneista (alussa $n = 35$, lopussa $n = 31$) koki opettajan auttavan aina tarvittaessa (alussa 74,30 % ja lopussa 64,5 %). Niitä, joiden mielestä opettaja auttaa melko usein, oli jälkimmäisessä kyselyssä enemmän kuin alussa. Vastavasti niiden osuus, joilla ei ollut asiasta mitään mielipidettä, oli vähentynyt.

6.7 Sosiaalinen kanssakäyminen vapaa-ajalla

Tutkimuksessa haluttiin saada selville, miten usein ja millaisissa tilanteissa opiskelijat ovat toistensa kanssa tekemisissä vapaa-ajalla. Lukukauden alussa 34,80 % opiskelijoista (n = 35) ei ollut lainkaan toistensa kanssa tekemisissä vapaa-ajalla ja 31,00 % kertoi olevansa harvoin tekemisissä koulun ulkopuolella. Viikonloppuisin 23,70 % opiskelijoista tapasi toisiaan syyslukukauden alussa. Syyslukukauden loppuun tultaessa tilanne oli muuttunut, sillä 8,00 % opiskelijoista (n = 31) ilmoitti, että ei ollut vapaa-ajalla tekemisissä keskenään ja 35,00 % sanoi olevansa harvoin tekemisissä toistensa kanssa koulun ulkopuolisella ajalla. Opiskelijoista 18,20 % kertoi tapaavansa toisiaan viikonloppuisin. Jälkimmäisessä kyselyssä 24,70 % ilmoitti olevansa toistensa kanssa tekemisissä päivittäin.

Ryhmiä opettajat (n = 9) eivät syyslukukauden alussa tarkalleen tienneet opiskelijoiden sosiaalisesta kanssakäymisestä vapaa-ajalla. Olettamuksia oli, että opiskelijat urheilevat, shoppailevat ja 'bilettävät' yhdessä. Syyslukukauden lopussa opettajat (n = 6) uskoivat opiskelijoiden lukevan yhdessä kokeisiin, tekemään koulutehtäviä yhdessä, harrastavan yhdessä sekä juhliavan yhdessä. Osalla opettajista ei ollut lainkaan tietoa opiskelijoiden sosiaalisesta kanssakäymisestä vapaa-ajalla.

6.8 Opiskelijoiden ja opettajien kommentteja ryhmästä

Opiskelijoille ja opettajille annettiin tilaisuus myös vapaasti kertoa mielipiteitään ryhmästä. Ensimmäisessä opiskelijakyselyssä 85,00 % opiskelijoista (n = 35) sanoi luokan olevan kiva tai hyvä. Yksittäisiä mainintoja annettiin mm. seuraavista asioista: ”harmi, kun luokka jakaantunut pieniin osiin, erikoinen, rauhallinen, kaivataan selkeitä ja johdonmukaisia sääntöjä, eräs opiskelija käy hermoille”. Toisessa opiskelijakyselyssä 45,60 % (n = 31) koki ryhmän kivana, huippuna tai parhaana. Yksittäisinä kommentteina tulivat esille: ”kiva, kun kukaan ei ole kiusannut minua, osa opiskelijoista muuttanut negatiiviseen suuntaan syksystä, voi olla oma itsensä, muuttama saisi olla tunnilla hiljaa, luokassa on rauhatonta”.

Opintojen alkuvaiheessa opettajat (n = 9) pitivät lähihoitajaryhmiä innokkaina ja myönteisinä. Molemmissa ryhmissä näytti kuitenkin olevan yksi henkilö, joka ei ole

oikein hyvin sopeutunut ryhmään tai joka on jäänyt hieman muun ryhmän ulkopuolelle. Lopussa (n = 6) opiskelijaryhmien koettiin olevan aktiivisia ja positiivisia. Ryhmässä I esiintyi kuitenkin vielä turhaa pulinaa.

7. POHDINTA

Tämän työn tarkoituksena oli tutkia ja analysoida ryhmäytymisprosessia kahdessa eri peruskoulupohjaisessa lähihoitajaryhmässä Vaasan ammattiopiston sosiaali- ja terveysalan yksikössä. Kehittämishankkeen avulla pyrittiin etsimään jo olemassa olevia, toimivia malleja, jotka edistävät lähihoitajaksi opiskelevien ryhmäytymisprosessia. Tavoitteena oli tehdä johtopäätöksiä toteutuneesta ryhmäytymisprosessista sekä esitellä mahdollisia kehittämiskohteita ja ideoita ryhmäytymisen edistämiseksi.

Tutkimuksessa saatiin selville, että tutkitut opiskelijat olivat hyvin motivoituneita lähihoitajaopinnoistaan. Syyslukukauden kuluessa tapahtui vain pieniä muutoksia motivaatiotasossa: erittäin motivoituneiden opiskelijoiden määrä laski hieman ja vastaavasti hyvin motivoituneiden määrä kasvoi. Myös opettajien keskuudessa todettiin opiskelijoiden olevan hyvin motivoituneita ja näiden opiskelijoiden määrän katsottiin jopa kasvaneen syyslukukauden edetessä. Toisaalta syyslukukauden lopussa oli joukossa myös niitä opiskelijoita, jotka olivat melko motivoitumattomia opinnoistaan. Opiskelijoiden motivoitumattomuus koettiin kuitenkin eri tavalla opiskelijoiden ja opettajien vastauksissa. Syyslukukauden alussa 20,00 % opettajista koki opiskelijoiden olevan melko motivoitumattomia, kun taas opiskelijat itse tunsivat olevansa eri asteisesti motivoituneita.

Opiskelijat itse saattavat lukukauden alussa ajatella opinnoista ja motivoitumisesta niihin eri tavoin kuin opettajat. Opiskelijalle on ehkä tärkeätä sosiaalinen kanssakäyminen ja ystävyysuhteiden luominen erityisesti opintojen alkuvaiheessa eikä niinkään täydellinen panostaminen opintoihin. On lisäksi vaikeaa erottaa, kohdistuuko opiskelijan motivaatio puhtaasti itse opintoihin, vaiko sosiaalisten suhteiden luomiseen ja ylläpitämiseen. Opettajan näkökulmasta katsottuna sama asia saattaa näyttää alhaisena motivaatiotasona opintoja kohtaan.

Tutkimus osoittaa myös, että opiskelijoiden yhteenkuuluvuuden tunne on parantunut tutkittavana ajanjaksona. Yhteenkuuluvuutta mitattiin turvallisuuden tunteella sekä sillä, missä määrin opiskelijoilla on ryhmässä ystäviä. Jo syyslukukauden alkuvaiheessa opiskelijat kokivat hyvin paljon yhteenkuuluvuutta opiskelijaryhmäänsä (55,70 %) ja opintojen edetessä yhteenkuuluvuus vahvistui, sillä 54,85 % opiskelijoista koki erittäin paljon yhteenkuuluvuutta ryhmäänsä. Opintojen alkuvaiheessa oli selkeästi havaittavissa, että avoimet ja ystävälliset ihmiset helpottivat sopeutumista uuteen ryhmään (56,00 %). Toisessa kyselyssä avoimien, ystävällisten ihmisten merkitys ryhmään sopeutumisen kannalta sen sijaan oli pudonnut 17,40 %:iin.

Ryhmäytymisprosessin alkuvaihe on yleensä etsikkoaikaa, jolloin ystävällisillä ihmisillä on suuri merkitys. Ne helpottavat ryhmään sopeutumista. Kun ihmiset oppivat tuntemaan toisiaan paremmin ja ovat löytäneet itselleen ystäviä ryhmässä, ei kenelläkään ole enää välttämätöntä tarvetta miellyttää toisia. Ryhmäytymisprosessin tässä vaiheessa korostuvat erilaiset asiat kuin alkuvaiheessa: yleinen sosiaalisuus, huumori sekä ymmärtävät ja kivat opettajat.

Tutkimuksen kohteena olevista opiskelijoista valtaosa ei ollut kokenut ryhmään sopeutumista vaikeuttavia tekijöitä. Alkumittauksessa yksittäisinä sopeutumista hankaloittavina tekijöinä koettiin ikäero, oma ujous, opettajilta puuttuva auktoriteetti sekä se että, on eri paikkakunnalta kotoisin. Toisessa mittauksessa ryhmään sopeutumista vaikeuttavana tekijänä koettiin luokassa vallitseva melu.

Opettajien mielestä opiskelijaryhmissä on tapahtunut selkeää ryhmäytymistä syksyn aikana. Kun asiaa tarkasteltiin ryhmäkohtaisesti, havaittiin ryhmien sisällä joitain eroavuuksia. Ryhmä II oli selkeästi tiiviimpi, kun taas ryhmässä I oli havaittavissa häiriötekijöitä, joilla saattaa olla vaikutusta ryhmän koheesioon. Opettajien mukaan ryhmäytymistä on molemmissa ryhmissä edistetty mm. korostamalla avoimen ilmapiiirin merkitystä luokassa. Opiskelijoita on lisäksi kannustettu ilmaisemaan mielipiteensä sekä kysymään aina, kun on jotain epäselvää. Konkreettisia toimenpiteitä ryhmäytymisen edistämiseksi ovat olleet yhteiset aktiviteetit – kuten liikuntailtapäivä perinneleikkien parissa ja kaupunkisuunnistus – erilaisten pienryhmäkoostumusten ja -kokojen käyttö sekä kannustus ja positiivisen palautteen anto. Lisäksi ryhmässä II toteutettiin joulunäytelmä opiskelijavoimin ryhmäperhepäiväkotien lapsille.

Tämän projektin myötä ryhmän jäsenet oppivat tuntemaan toisiaan paremmin ja samalla heille kertyi esiintymiskokemusta, rohkeutta sekä kykyä ottaa vastuuta. Yhdessä suunniteltu ja toteutettu projekti ja sen onnistuminen on omalta osaltaan varmasti edesauttanut ryhmäytymistä lähihoitajaryhmässä II.

Voitaneen todeta, että ryhmissä käytetyt menetelmät ryhmäytymisen edistämiseksi ovat oikean suuntaisia. Tutkittujen ryhmien pidempi seuranta antaisi toki mahdollisuuden ryhmäytymisprosessin ja siihen vaikuttavien tekijöiden syvempään selvittelyyn.

Opiskelijoiden mukaan ryhmäytymisellä ja luokan ilmapiirillä on hyvin tai erittäin tärkeä merkitys opintojen etenemisen kannalta. Opiskelijat itse pitivät syyslukukauden alussa avoimuutta, ystävällisyyttä ja iloisuutta tärkeimpänä ryhmähengen luoja-
na (51,50 %). Syyslukukauden loppuun tultaessa asioita nähtiin paljon laajemmasta perspektiivistä ja vastaukset jakautuivat useampien vaihtoehtojen kesken. Opiskelijat kokivat vaikuttavansa ryhmähengen muotoutumiseen mm. olemalla reilu, ahkera, luotettava, auttavainen sekä kuuntelemalla muiden höpinöitä. Edelleenkin tärkeimmäksi koettiin avoimuus, ystävällisyys ja iloisuus, mutta sen osuus oli laskenut 14,90 %:iin.

On siis aikaansaattava positiivinen ilmapiiri luokassa, jotta opinnot etenevät. Tätä mieltä opiskelijat itse olivat kyselyissä. Täältäkin osin opettajien toimenpiteet ryhmäytymisen edistämiseksi vaikuttavat onnistuneilta ja niiden edelleen käyttäminen opetuksessa on suotavaa.

Saadut tutkimustulokset osoittavat selkeästi, että ryhmäytymiseen kannattaa panostaa erityisesti opintojen alussa. Muissa tutkimuksissa – mm. Ihatsu ja Koskela (2001, 70) – on todettu ryhmäytymisen olevan tärkeä tuen antaja ja opiskeluihin sitouttaja. Nuoret arvostavat luokkatovereiden kannustavaa suhtautumista sekä sitä, että ryhmässä on joku juttukaveri. Monelle nuorelle sitoutuminen opintoihin on oikeastaan sitoutumista opiskelukaveriin. Näin ollen ei voida puhua varsinaisesta sitoutumisesta itse opintoihin.

Molemmissa kyselyissä noin puolet opiskelijoista ei osannut sanoa mikä vaikutus poissaoloilla on ryhmäytymiseen. Alussa ainoastaan 17,10 % koki poissaolojen vaikuttavan erittäin paljon ryhmäytymiseen, kun taas toisessa kyselyssä kukaan vastanneista ei ollut sitä mieltä. Vastaavasti ensimmäisessä kyselyssä 2,90 % oli sitä mieltä, että poissaolot eivät vaikuta lainkaan ryhmäytymiseen, kun taas syyslukukauden lopussa tätä mieltä oli 12,90 % vastanneista.

Opiskelijoiden mielipide poissaolojen vaikutuksesta opintojen keskeyttämiseen oli muuttunut selkeästi matkan varrella. Alussa opiskelijat ajattelivat, että poissaoloilla on erittäin tai hyvin paljon merkitystä opintojen keskeyttämiseen. Mukana oli toki myös sellaisia opiskelijoita, joilla ei ollut mielipidettä asiasta. Syyslukukauden lopussa suurin osa opiskelijoista koki, että poissaoloilla ei ole lainkaan tai on melko vähän vaikutusta opintojen keskeyttämiseen. Ainoastaan 3,00 % vastanneista katsoi poissaoloilla olevan hyvin paljon merkitystä opintojen keskeyttämiseen.

Tutkimustulokset ihmetyttivät, sillä poissaoloilla uskoisi olevan vaikutusta sekä ryhmäytymiseen että opintojen keskeyttämiseen. Opiskelijoiden suhtautuminen poissaoloihin tuntui kevytkenkäiseltä. Opiskelijat olivat nyt vasta opintojensa alkuvaiheessa, jolloin opiskellaan paljon kaikille yhteisiä oppiaineita. Olettamuksena voisi olla, että varsinaiset ammatilliset opinnot eivät ole alkaneet täydellä teholla ja niiden painoarvo ei ole vielä tullut esille. Ehkä opiskelijat kuvittelivat selviävänsä yhteisten oppiaineiden opiskelusta poissaoloista huolimatta. Mikäli tutkimus olisi tehty opintojen myöhäisemmässä vaiheessa, saattaisivat tutkimustulokset olla erilaisia. Samansuuntaisia tutkimustuloksia ovat saaneet mm. Ihatsu ja Koskela (2001, 69), joiden mukaan noin 13 % ammattiopistojen opiskelijoista on sitoutunut opintoihinsa höllästi ja noin yksi viidesosa opiskelijoista pinnaa opinnoistaan melko paljon tai erittäin paljon oman arvionsa mukaan.

Tutkimus osoitti selkeästi, että opiskelijat työskentelevät mieluiten pienryhmissä. Tällaiseen johtopäätökseen päästiin sekä lukukauden alussa että lopussa. Myös tutkittujen ryhmien opettajat suosivat tätä työskentelymuotoa oppitunneillaan. Ensimmäisessä kyselyssä 2,90 % ja jälkimmäisessä kyselyssä 9,70 % opiskelijoista halusi kuitenkin työskennellä mieluiten yksin. Pientä lisäystä oli siis tapahtunut ja yksittäisinä perusteluina yksilötyöskentelylle esitettiin mm. yksin työskentelyn tehokkuus.

Opiskelijat ovat erilaisia oppijoina, joten opettajan tulisi huomioida tämä myös opetusmenetelmiä käyttäessään. Toisaalta hoitajan työ käytännössä vaatii tiimityöskentelytaitoja, joten niitäkin on koulutuksen aikana hyvä harjoittaa.

Mielipiteet jakautuivat, kun opiskelijoilta kysyttiin mielipidettä oppitunneilla vallitsevasta työrauhasta. Valtaosa opiskelijoista koki oppitunneilla olevan melko vähän tai ei lainkaan häiriötekijöitä. Jälkimmäisessä kyselyssä oli kuitenkin lisääntynyt niiden opiskelijoiden määrä, joiden mielestä oppitunneilla oli jonkin verran tai erittäin paljon häiriötekijöitä. Myös niiden osuus, jotka eivät osanneet sanoa mielipidettään, oli kasvanut syyslukukauden kuluessa. Ryhmien opettajien mielestä häiriköintiä esiintyi lähinnä lähihoitajaryhmässä I. Tässä ryhmässä oli havaittavissa keskustelua, pulinaa, kisailua, kiroilua ja yleistä levottomuutta. Ryhmä II puolestaan oli tasapainoinen ja sitä oli helppo opettaa.

Aiemmin jo todettiin, että ryhmässä II ryhmäytyminen on edennyt pidemmälle. Tämä lienee osasyynä siihen, että ryhmässä ei esiintynyt ylimääräisiä häiriötekijöitä, vaan keskityttiin olennaiseen eli itse oppimiseen. Vastaavasti ryhmässä I ryhmäytyminen ei välttämättä ollut edennyt toivotulle ”meidän luokka” –tasolle ja prosessi oli vielä kesken. Opettajien mukaan hälinöinti ja melu häiritsevät varsinkin luokan rauhallisimpia oppilaita.

Selkeiden pelisääntöjen noudattaminen on oleellinen osa ryhmän työrauhan ylläpitämiseksi. Kuten yllä jo todettiin, opiskelijat arvostavat juttukaverin merkitystä ja saattavat sitoutua mielummin opiskelutoveriinsa kuin itse opintoihin. Opettajat taas eivät ymmärrettävästi aseta juttukaverin tärkeyttä yhtä korkealle kuin opiskelijat. Tutkimus osoitti, että oppitunneilla esiintyi hälinöintiä ja melua lähihoitajaryhmässä I. Olisikin hyvä löytää kultainen keskitie, jossa oppitunneilla vallitsee työrauha, mutta myös avoin ilmapiiri opiskelijoiden kesken. Opiskelijat tarvitsevat kuitenkin opettajan auktoriteettia työrauhan ylläpitämiseksi ja opintojen etenemiseksi. Tutkittujen ryhmien opiskelijat ovat nuoria eivätkä osaa ottaa vastuuta opinnoistaan samassa määrin kuin aikuisopiskelijat. Vaikka on kyse vapaaehtoisista opinnoista, opiskelijat tarvitsevat tiettyä jäämäkkyyttä sekä ohjausta opinnoissaan.

Tutkimus osoitti opiskelijoiden keskinäisen sosiaalisen vapaa-ajalla tapahtuvan kanssakäymisen lisääntyneen syyslukukauden kuluessa. Tämä tulos tuntuu luonnolliselta, sillä opiskelijat ovat ryhmäytyneet ja sitä myöten oppineet tuntemaan toisensa paremmin. Ainoastaan 8,00 % vastanneista ilmoitti syyslukukauden lopussa, ettei ole vapaa-ajalla tekemisissä opiskelutovereidensa kanssa. Tyypillisimpiä tilanteita, joissa opiskelijat tapasivat toisiaan vapaa-ajalla, olivat mm. kävelylenkit, kahviläkäynnit, viikonloppuriennot sekä kyläilyt toisten kotona.

Opiskelijoiden omat kommentit ryhmästä toivat lukukauden alussa selkeästi esille tuntemuksen ”meidän luokka on kiva, hyvä, paras”. Tätä mieltä oli 85,00 % opiskelijoista. Vastauksista nousi kuitenkin esiin yksittäisiä kommentteja, kuten esimerkiksi ”harmi, että luokka on jakautunut pieniin osiin”, ”eräs opiskelija käy hermoille”, ”kaivataan johdonmukaisia ja selkeitä sääntöjä”. Syyslukukauden loppuun tultaessa 45,60 % opiskelijoista koki edelleen, että ”meidän luokka on kiva, hyvä, paras”. Tällöin esiin nousi myös seuraavat yksittäiset kommentit: ”kiva, kun kukaan ei ole kiussannut minua”, ”voi olla oma itsensä”, ”osa opiskelijoista muuttanut negatiiviseen suuntaan”, ”muutama saisi olla tunneilla hiljaa”, ”luokassa on rauhatonta”.

Toteutettu tutkimustapa painotti määrällistä eli kvantitatiivista kuvausta. Laadullinen kuvaus olisi sen rinnalla täydentänyt ryhmien ryhmäytymisprosessista saatua kuvaa. Lisävalaistusta ryhmäytymisprosessiin olisi voinut saada esimerkiksi havainnoimalla lähihoitajaryhmiä. Koska molempia lähestymistapoja ei kuitenkaan ollut mahdollista toteuttaa, valittiin kvantitatiivinen lähestymistapa.

Kokonaisuudessaan tutkimus osoitti, että ryhmäytymistä on molemmissa lähihoitajaryhmissä tapahtunut ja ryhmissä toteutetut toimenpiteet ryhmäytymisen edistämiseksi ovat olleet oikean suuntaisia. Perinneleikkipäivä, kaupunkisuunnistus ym. aktiviteetit ovat menetelminä toimivia edesauttamaan ryhmäytymistä. Erilaiset pelit ja leikit opettavat opiskelijoille ryhmässä toimimisen pelisääntöjä, itsekuria ja johtajuutta. Itse kullekin on tärkeää kuulua johonkin ryhmään. Yhdessä toimiminen auttaa opiskelijoita tutustumaan toisiinsa. Ennakkoluulot vähenevät, turvallisuuden tunne lisääntyy ja opiskelija viihtyy ryhmässä. Ryhmässä opitaan myös yhdessä olemisen taitoja. Peleissä ja leikeissä säännöt koskevat kaikkia, joten kaikki ovat niissä samanarvoisia.

Jatkossa erilaisiin peleihin, leikkeihin ja muihin ryhmäytymistä edistäviin toimenpiteisiin kannattaisi käyttää enemmän aikaa. Toimivana ja varteenotettavana esimerkkinä voidaan pitää Mäntän seudun koulutuskeskuksessa käytettävää 2 opintoviikon laajuista yhteistyötaitoihin ja ammatilliseen kasvuun perehdyttävää kurssia. Kurssi on suunnattu opintonsa aloittaville opiskelijoille. Nyt tutkituissa lähihoitajaryhmissä ryhmäytymistä edistäviä toimenpiteitä käytettiin lähinnä varhaiskasvatuksen ja ryhmävastaavien tunneilla muun opetuksen ohella. Olettamuksena on, että selkeä ponnostaminen ryhmäytymisen edistämiseksi kantaa hedelmää opintojen myöhäisessä vaiheessa.

Tulevaisuudessa ryhmäytymistä edistäviä toimenpiteitä voitaisiin tarjota esimerkiksi tiiviinä, erillisenä ja kaikille aloittaville opiskelijoille pakollisena kurssina. Yhteiset pelisäännöt ja opettajien yhtenäinen linja opetus- ja luokkatilanteissa vaikuttaisivat varmasti positiivisesti työrauhaan ja sitä kautta ryhmäytymiseen.

LÄHDELUETTELO

- Charpentier, P. 1974. Ryhmätyön perusteet. Tampere: Psykologipalvelu.
- Drummond, H. 1991. Effective decision making: a practical guide for management. London: Kogan Page.
- Hirsjärvi, S. (toim.) 1983. Kasvatustieteen käsitteistö. Keuruu: Otava.
- Ihatsu, M & Koskela, H. 2001. Keskeyttääkö vai ei? Ammatillisten oppilaitosten aktivointi ja koulutuksen keskeyttämisen vähentäminen –projektin alkukartoitus. Helsinki: Opetushallitus.
- Kuivalahti, M. 1999. Yksilön oppiminen ryhmässä. Tapaustutkimus systeemin suunnittelun ryhmätöistä. Tampere: Acta Universitatis Tamperensis 680.
- Kuusi, H. 6.2.2006. Ammatillisen koulutuksen keskeyttäminen vähentynyt. Pohjalainen.
- Lahdes, E. 1997. Peruskoulun uusi didaktiikka. Keuruu: Otava.
- Lindström, K. & Kiviranta, J. 1995. Työryhmät ja tiimit. Ryhmän toimivuus ja jäsenten hyvinvointi. Työ ja ihminen. Tutkimusraportti 6. Helsinki: Työterveyslaitos & Työministeriö.
- Liten, M. 8.3.2003. Ammattiopintojen keskeytys yleistä Pohjois-Karjalassa ja Uudellamaalla. Helsingin Sanomat.
- Maltén, A. 1992. Grupputveckling. Lund: Studentlitteratur.
- Mullins, L. J. 1999. Management and organisational behaviour. London: Financial Times.
- Olsson, E. 1998. På spaning efter gruppens själ. Gruppen i teori och praktik. Lund: Studentlitteratur.
- Pekkanen, P. 2003. Ryhmätyömenetelmät logistiikan strategisessa päätöksenteossa. Tutkimusraportti 143. Lappeenranta: Lappeenrannan teknillinen yliopisto. Tuotantotalouden osasto.
- Piispanen, R. 2003. Kohtaamisen iloa. Toiminnallisia menetelmiä kokouksiin, koulutukseen ja työnohjaukseen. Helsinki: Kirja kerrallan.
- Pöytäniemi, K. & Vartiainen, H. 1988. Ryhmätyön perusteet. Juva: WSOY.
- Tammeaid, M. 2006. Ryhmä, porukka, jengi, tiimi, verkosto... Yhteen veto. Akavan eritysalojen järjestölehti 1/2006.

Åberg, L. 1979. Ryhmät organisaatioissa. Helsinki: Helsingin kauppakorkeakoulu. Liiketaloustiede: hallinto.

Åhslund, K. 1982. Tankar om grupper och gruppdynamik. Göteborg: Esselte Studium.

Elektroniset lähteet

Ihmiskäsitys

http://www.peda.net/verkkolehti/orivesi/orivesi?m=content&a_id=13 luettu 5.11.2005

Stadipajat-projekti

<http://db3.oph.fi/esr/tiedostot/stadipajat-julkaisu.doc> luettu 18.9.2005

Vaasan ammattiopisto

<http://www.vao.fi/> luettu 29.10.2005

Vaasan ammattiopisto/Lähihoitaja

<http://www.vao.vaasa.fi/opiskelu/lahihoitaja.htm> luettu 20.10.2005

Vaasan ammattiopisto/Läsnäolovelvollisuus

<http://www.vao.fi/Default.aspx?id=396276> luettu 21.3.2006

Vaasan ammattiopisto/Sosiaali- ja terveysala

<http://www.vao.vaasa.fi/sosiaaliterveys.htm> luettu 20.10.2005

Vaasan ammattiopisto/Yleisesittely

<http://www.vao.vaasa.fi/yleisesittely.htm> luettu 20.10.2005

Yhteistoiminnallinen oppiminen

http://www.ulapland.fi/includes/file_download.asp?deptid=9897&file=20030430141633yhteistoiminnallinen%20oppi... luettu 17.9.2005

Ytyä opiskeluun – yhteistyötaitoihin ja ammatilliseen kasvuun perehdyttävä kurssi 2 ov. Mänttä. Mäntän seudun koulutuskeskus OppiVapriikki.

<http://www.mantta.fi/mskk/orientointikurssi.pdf> luettu 17.9.2005

Haastattelut

Huhta, T. 29.11.2005. Vaasan ammattiopiston lehtorin haastattelu.

Laaja, T. 21.11.2005. Vaasan ammattiopiston tuntiopettajan haastattelu.

Suksi, I. 4.11.2005. Vaasan ammattiopiston kehittämispäällikön haastattelu.

Julkaisemattomat lähteet

Laadunhallinnan strategia 4 – prosessi jatkuu. 11.9.2002. Vaasan ammattiopisto.

Ryhmävastaavan käsikirja. TUTKA Taitoa, Uskallusta, Tukea, Käytäntöjä ja Apua. 2004-2005. Vaasan ammattiopisto.

ALKUKYSELY OPISKELIJOILLE 2.9.2005

Kyselyn tarkoituksena on kartoittaa ryhmäytymistä ja ryhmähenkeä kahdessa pk-pohjaisessa lähihoitajaryhmässä Vaasan ammattiopistossa. Pyydämme sinua vastaamaan kaikkiin kysymyksiin. Kiitos yhteistyöstäsi jo etukäteen! Ystävällisin terveisin:

Sari Kivelä

sari.kivela@vaasa.fi
040-515 1855

Sirpa Sipola

sirpa.sipola@hanken.fi
040-721 7688

STRUKTUROIDUT KYSYMYKSET

(valitse yksi vaihtoehto merkitsemällä rasti (X) sinulle sopivan vaihtoehdon kohdalle):

1. Miten motivoitunut koet olevasi aloittamaan lähihoitajaopinnot?

- _____ 5 Erittäin motivoitunut
 _____ 4 Hyvin motivoitunut
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko motivoitumaton
 _____ 1 En ole lainkaan motivoitunut

2. Tunnetko olosi turvalliseksi tässä lähihoitajaryhmässä?

- _____ 5 Erittäin turvalliseksi
 _____ 4 Hyvin turvalliseksi
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko turvattomaksi
 _____ 1 Täysin turvattomaksi

3. Minulla on ryhmässä ystäviä.

- _____ 5 Erittäin paljon
 _____ 4 Hyvin paljon
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko vähän
 _____ 1 Ei lainkaan

4. Millainen vaikutus ryhmäytymisellä ja hyvällä ryhmähengellä on opintojesi etenemiseen?

- _____ 5 Erittäin tärkeä
 _____ 4 Hyvin tärkeä
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko merkityksetön
 _____ 1 En lainkaan tärkeä

5. Miten luokan ilmapiiri vaikuttaa opintojesi etenemiseen?

- _____ 5 Erittäin paljon
 _____ 4 Hyvin paljon
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko vähän
 _____ 1 Ei vaikuta lainkaan

6. Miten oletat poissaolojen vaikuttavan ryhmäytymiseen?

- _____ 5 Erittäin paljon
 _____ 4 Hyvin paljon
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko vähän
 _____ 1 Eivät vaikuta lainkaan

7. Miten oletat poissaolojen vaikuttavan opintojen keskeyttämiseen?

- _____ 5 Erittäin paljon
 _____ 4 Hyvin paljon
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko vähän
 _____ 1 Eivät vaikuta lainkaan

8. Miten mieluiten työskentelet oppitunneilla?

- _____ 5 Koko ryhmä yhdessä opettajajohtoisesti
 _____ 4 Pienryhmässä (3-5 henkilöä)
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Parin kanssa
 _____ 1 Yksin

9. Miten ryhmät oppitunneillanne yleensä muotoutuvat? Kuinka työskentely tapahtuu?

- _____ 5 Koko ryhmä työskentelee yhdessä opettajajohtoisesti
 _____ 4 Työskentely tapahtuu pienryhmissä (3-5 henkilöä)
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Työskentely tapahtuu pareittain
 _____ 1 Kukin työskentelee yksinään

10. Ryhmässämme on opiskelijoita, jotka mielestäni häiritsevät opetusta.

- _____ 5 Erittäin paljon
 _____ 4 Jonkin verran
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko vähän
 _____ 1 Ei lainkaan

11. Minä itse häiritсен opetusta.

- _____ 5 Erittäin paljon
 _____ 4 Jonkin verran
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko vähän
 _____ 1 En lainkaan

12. Toiset opiskelijat kuuntelevat, kun minä puhun.

- _____ 5 Aina
 _____ 4 Melko usein
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko harvoin
 _____ 1 Ei lainkaan

13. Minä kuuntelen, kun toinen opiskelija puhuu.

- _____ 5 Aina
 _____ 4 Melko usein
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko harvoin
 _____ 1 En lainkaan

14. Opettaja kuuntelee minua, kun minä puhun.

- _____ 5 Aina
 _____ 4 Melko usein
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko harvoin
 _____ 1 En lainkaan

15. Toiset opiskelijat auttavat minua.

- _____ 5 Aina, kun tarvitsen apua
 _____ 4 Melko usein
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko harvoin
 _____ 1 Ei lainkaan

16. Minä autan toisia opiskelijoita.

- _____ 5 Aina, kun he tarvitsevat apua
 _____ 4 Melko usein
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko harvoin
 _____ 1 En lainkaan

17. Opettaja auttaa minua.

- _____ 5 Aina, kun tarvitsen apua
 _____ 4 Melko usein
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko harvoin
 _____ 1 Ei lainkaan

AVOIMET KYSYMYKSET:

1. Mikät asiat ovat helpottaneet sopeutumistasi tähän lähihoitajaryhmään?

---

2. Ovatko jotkut asiat vaikeuttaneet sopeutumistasi tähän ryhmään? Mitkä?

---

3. Mitkä seikat vaikuttavat siihen, minkä pienryhmän sinä valitset?

---

4. Voitko työskennellä myös erilaisissa pienryhmäkokoontenpanoissa? Millaisissa? Jos et, miksi?

---

5. Kenen/keiden kanssa mieluiten työskentelet? Kirjoita opiskelijan nimi/nimet.

---

6. Miksi haluat työskennellä juuri hänen/heidän kanssaan?

---

7. Millä tavalla olet itse vaikuttanut ryhmähengen muotoutumiseen?

---

8. Miten usein olet tekemisissä luokkatovereidesi kanssa vapaa-ajalla? Millaisissa tilanteissa?

---

9. Mitä muuta haluaisit sanoa ryhmästäsi?

LIITE 2

ALKUKYSELY OPETTAJILLE 2.9.2005

Kyselyn tarkoituksena on kartoittaa ryhmäytymistä ja ryhmähenkeä kahdessa pk-pohjaisessa lähihoitajaryhmässä Vaasan ammattiopistossa. Pyydämme sinua vastaamaan kaikkiin kysymyksiin. Kiitos yhteistyöstäsi jo etukäteen! Ystävällisin terveisin:

Sari Kivelä

sari.kivela@vaasa.fi
040-515 1855

Sirpa Sipola

sirpa.sipola@hanken.fi
040-721 7688

STRUKTUROIDUT KYSYMYKSET:

(valitse yksi vaihtoehto merkitsemällä rasti (X) sinulle sopivan vaihtoehdon kohdalle):

1. Koetko ryhmän olevan motivoitunut aloittamaan lähihoitajaopinnot?

- _____ 5 Erittäin motivoitunut
 _____ 4 Hyvin motivoitunut
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko motivoitumaton
 _____ 1 Ei ole lainkaan motivoitunut

2. Millaisia työskentelymenetelmiä käytät mieluiten opettaessasi tätä ryhmää?

- _____ 5 Koko ryhmä työskentelee yhdessä opettajajohtoisesti
 _____ 4 Työskentely tapahtuu pienryhmissä (3-5 henkilöä)
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Työskentely tapahtuu pareittain
 _____ 1 Kukin työskentelee yksinään

3. Kuuntelevatko opiskelijat, kun toinen opiskelija puhuu asiasta?

- _____ 5 Aina
 _____ 4 Melko usein
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko harvoin
 _____ 1 Ei lainkaan

4. Auttavatko ryhmäsi opiskelijat toisiaan?

- _____ 5 Aina, kun he tarvitsevat apua
 _____ 4 Melko usein
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko harvoin
 _____ 1 Ei lainkaan

AVOIMET KYSYMYKSET:

1. Mitkä seikat vaikuttavat opiskelijoidesi turvallisuuden tunteeseen ryhmässä sekä miten vaikutat turvallisen oppimisympäristön luomiseen?

---

2. Miten opettajana olet vaikuttanut ryhmäytymiseen ja ryhmähengen muodostumiseen?

---

3. Esiintyykö tässä ryhmässä häiriötekijöitä? Millaisia? Miten toimit silloin?

---

4. Onko ryhmäytyminen luokassa edennyt "meidän luokka" -tasolle vai vaaditaanko vielä aikaa ja toimenpiteitä? Millaisia?

---

5. Työskentelevätkö opiskelijat mielellään erilaisissa pienryhmäkoonpanoissa? Jos eivät, mistä luulet sen johtuvan?

---

6. Ovatko opiskelijat toistensa kanssa tekemisissä vapaa-ajalla? Millaisissa tilanteissa?

---

7. Mitä muuta haluaisit sanoa ryhmästä?

LOPPUKYSELY OPISKELIJOILLE 13.12.2005

Kyselyn tarkoituksena on kartoittaa ryhmäytymistä ja ryhmähenkeä kahdessa pk-pohjaisessa lähihoitajaryhmässä Vaasan ammattiopistossa. Pyydämme sinua vastaamaan kaikkiin kysymyksiin. Kiitos yhteistyöstäsi jo etukäteen! Ystävällisin terveisin:

Sari Kivelä

sari.kivela@vaasa.fi
040-515 1855

Sirpa Sipola

sirpa.sipola@hanken.fi
040-721 7688

STRUKTUROIDUT KYSYMYKSET

(valitse yksi vaihtoehto merkitsemällä rasti (X) sinulle sopivan vaihtoehdon kohdalle):

1. Miten motivoitunut olet tällä hetkellä lähihoitajaopinnoista?

- _____ 5 Erittäin motivoitunut
 _____ 4 Hyvin motivoitunut
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko motivoitumaton
 _____ 1 En ole lainkaan motivoitunut

2. Tunnetko olosi turvalliseksi tässä lähihoitajaryhmässä?

- _____ 5 Erittäin turvalliseksi
 _____ 4 Hyvin turvalliseksi
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko turvattomaksi
 _____ 1 Täysin turvattomaksi

3. Minulla on ryhmässä ystäviä.

- _____ 5 Erittäin paljon
 _____ 4 Hyvin paljon
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko vähän
 _____ 1 Ei lainkaan

4. Millainen vaikutus ryhmäytymisellä ja hyvällä ryhmähengellä on ollut opintojesi etenemiseen?

- _____ 5 Erittäin tärkeä
 _____ 4 Hyvin tärkeä
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko merkityksetön
 _____ 1 En lainkaan tärkeä

5. Miten luokan ilmapiiri on vaikuttanut opintojesi etenemiseen?

- _____ 5 Erittäin paljon
 _____ 4 Hyvin paljon
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko vähän
 _____ 1 Ei vaikuta lainkaan

6. Miten poissaolot ryhmässänne ovat vaikuttaneet ryhmäytymiseen?

- _____ 5 Erittäin paljon
 _____ 4 Hyvin paljon
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko vähän
 _____ 1 Eivät ole vaikuttaneet lainkaan

7. Miten poissaolot ryhmässänne ovat vaikuttaneet opintojen keskeyttämiseen?

- _____ 5 Erittäin paljon
 _____ 4 Hyvin paljon
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko vähän
 _____ 1 Eivät ole vaikuttaneet lainkaan

8. Miten mieluiten työskentelet oppitunneilla?

- _____ 5 Koko ryhmä yhdessä opettajajohtoisesti
 _____ 4 Pienryhmässä (3-5 henkilöä)
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Parin kanssa
 _____ 1 Yksin

9. Miten ryhmät oppitunneillanne yleensä muotoutuvat? Kuinka työskentely tapahtuu?

- _____ 5 Koko ryhmä työskentelee yhdessä opettajajohtoisesti
 _____ 4 Työskentely tapahtuu pienryhmissä (3-5 henkilöä)
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Työskentely tapahtuu pareittain
 _____ 1 Kukin työskentelee yksinään

10. Ryhmässämme on opiskelijoita, jotka mielestäni häiritsevät opetusta.

- _____ 5 Erittäin paljon
 _____ 4 Jonkin verran
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko vähän
 _____ 1 Ei lainkaan

11. Minä itse häiritсен opetusta.

- _____ 5 Erittäin paljon
 _____ 4 Jonkin verran
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko vähän
 _____ 1 En lainkaan

12. Toiset opiskelijat kuuntelevat, kun minä puhun.

- _____ 5 Aina
 _____ 4 Melko usein
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko harvoin
 _____ 1 Ei lainkaan

13. Minä kuuntelen, kun toinen opiskelija puhuu.

- _____ 5 Aina
 _____ 4 Melko usein
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko harvoin
 _____ 1 En lainkaan

14. Opettaja kuuntelee minua, kun minä puhun.

- _____ 5 Aina
 _____ 4 Melko usein
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko harvoin
 _____ 1 Ei lainkaan

15. Toiset opiskelijat auttavat minua.

- _____ 5 Aina, kun tarvitsen apua
 _____ 4 Melko usein
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko harvoin
 _____ 1 Ei lainkaan

16. Minä autan toisia opiskelijoita.

- _____ 5 Aina, kun he tarvitsevat apua
 _____ 4 Melko usein
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko harvoin
 _____ 1 En lainkaan

17. Opettaja auttaa minua.

- _____ 5 Aina, kun tarvitsen apua
 _____ 4 Melko usein
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko harvoin
 _____ 1 Ei lainkaan

AVOIMET KYSYMYKSET:

1. Mikät asiat ovat helpottaneet sopeutumistasi tähän lähihoitajaryhmään?

---

2. Ovatko jotkut asiat vaikeuttaneet sopeutumistasi tähän ryhmään? Mitkä?

---

3. Mitkä seikat vaikuttavat siihen, minkä pienryhmän sinä valitset?

---

4. Voitko työskennellä myös erilaisissa pienryhmäkokoontenpanoissa? Millaisissa? Jos et, miksi?

---

5. Kenen/keiden kanssa mieluiten työskentelet? Kirjoita opiskelijan nimi/nimet.

---

6. Miksi haluat työskennellä juuri hänen/heidän kanssaan?

---

7. Millä tavalla olet itse vaikuttanut ryhmähengen muotoutumiseen?

---

8. Miten usein olet ollut tekemisissä luokkatovereidesi kanssa vapaa-ajalla? Millaisissa tilanteissa?

---

9. Mitä muuta haluaisit sanoa ryhmästäsi?

LOPPUKYSELY OPETTAJILLE 13.12.2005

Kyselyn tarkoituksena on kartoittaa ryhmäytymistä ja ryhmähenkeä kahdessa pk-pohjaisessa lähihoitajaryhmässä Vaasan ammattiopistossa. Pyydämme sinua vastaamaan kaikkiin kysymyksiin. Kiitos yhteistyöstäsi jo etukäteen! Ystävällisin terveisin:

Sari Kivelä

sari.kivela@vaasa.fi
040-515 1855

Sirpa Sipola

sirpa.sipola@hanken.fi
040-721 7688

STRUKTUROIDUT KYSYMYKSET:

(valitse yksi vaihtoehto merkitsemällä rasti (X) sinulle sopivan vaihtoehdon kohdalle):

1. Koetko ryhmän olevan tällä hetkellä motivoitunut lähihoitajaopintoihin?

- _____ 5 Erittäin motivoitunut
 _____ 4 Hyvin motivoitunut
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko motivoitumaton
 _____ 1 Ei ole lainkaan motivoitunut

2. Millaisia työskentelymenetelmiä käytät mieluiten opettaessasi tätä ryhmää?

- _____ 5 Koko ryhmä työskentelee yhdessä opettajajohtoisesti
 _____ 4 Työskentely tapahtuu pienryhmissä (3-5 henkilöä)
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Työskentely tapahtuu pareittain
 _____ 1 Kukin työskentelee yksinään

3. Kuuntelevatko opiskelijat, kun toinen opiskelija puhuu asiasta?

- _____ 5 Aina
 _____ 4 Melko usein
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko harvoin
 _____ 1 Ei lainkaan

4. Auttavatko ryhmäsi opiskelijat toisiaan?

- _____ 5 Aina, kun he tarvitsevat apua
 _____ 4 Melko usein
 _____ 3 En osaa sanoa
 _____ 2 Melko harvoin
 _____ 1 Ei lainkaan

AVOIMET KYSYMYKSET:

1. Mitkä seikat ovat vaikuttaneet opiskelijoidesi turvallisuuden tunteeseen ryhmässä sekä miten itse olet edesauttanut turvallisen oppimisilmapiirin luomisessa?

---

2. Miten opettajana olet vaikuttanut ryhmäytymiseen ja ryhmähengen muodostumiseen?

---

3. Onko tässä ryhmässä esiintynyt häiriötekijöitä? Millaisia? Miten olet toiminut silloin?

---

4. Onko ryhmäytyminen luokassa edennyt "meidän luokka" -tasolle vai vaaditaanko vielä aikaa ja toimenpiteitä? Millaisia?

---

5. Työskentelevätkö opiskelijat mielellään erilaisissa pienryhmäkoonpanoissa? Jos eivät, mistä luulet sen johtuvan?

---

6. Ovatko opiskelijat toistensa kanssa tekemisissä vapaa-ajalla? Millaisissa tilanteissa?

---

7. Mitä muuta haluaisit sanoa ryhmästä?
